ИШОНЧ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси • 21 май 1996 йил, сешанба • № 40 (287)

ШУАЗИЗ ВАТАН, ЎЗБЕКИСТОН БАРЧАМИЗНИКИ!

ИҚТИСОДИЙ ИНТЕГРАЦИЯ – ТАРАҚҚИЁТ ГАРОВИ

Россия ва Беларус ҳамдўстлиги, шунингдек, Россия, Беларус, Қозоғистон ва Қирғизистон ўртасида тузилган иттифоқдан сўнг Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг кейинги истиқболи қандай бўлади? МДҲ доирасидаги интеграцияга эҳтиёж сусаймайдими? Юқорида қайд этилган тузилмаларга МДҲга аъзо бошқа мамлакатлар раҳбарларининг 17 май куни Москвада ўтган навбатдаги учрашуви олдидан ана шу саволлар кўпчиликни ғоят қизиқтирар эди.

МДҲ Давлат раҳбарлари кенгаши бу галги мажлисининг одатдагидан яна бир фарқли томони шундаки, у ўзига хос юбилей учрашуви эди. Бироқ, 20-учрашувда юбилейга хос тантанаворлик эмас, бугунги кун муаммоларини амалий ҳал этиш руҳи устунлик қилди. Бунда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг муҳим ҳиссаси бор. Зеро, Президентимиз доимо МДҲ давлат раҳбарлари кенгаши мажлисларида сиёсий, ҳарбий масалаларни эмас, кўпроқ халқларимиз манфаатларига хизмат қиладиган иқтисодий муаммоларни муҳокама қилиш лозимлигини таъкидлаб келади.

17 май куни Кремлда МДҲ Давлат раҳбарлари кенгаши даслаб ёпиқ эшиклар ортида ўз ишини бошлади. Сўнгра кенгаш Кремлнинг Екатерина залида ўзининг ялпи мажлисини давом эттирди. Мажлис кун тартиби тасдиқланганидан сўнг кенгаш аъзолари Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон Президентлари ташаббуси билан кун тартибига киритилган МДҲга аъзо давлатлар раҳбарларининг «Россиядаги демократик жараёнларни қўллаб-қувватлаш тўғрисидаги баёноти»ни муҳокама қилдилар. Баёнотда Ҳамдўстлик давлатларидаги вазият кўп жиҳатдан Россиядаги ўзгаришлар муваффақиятига боғлиқлиги, ислоҳотлар ўзининг илк самараларини бера бошлагани, бу вазиятда сиёсий иродани намойиш қилиб, белгиланган йўлдан ортга қайтмаслик лозимлиги таъкидланади. Россияликлар бўлажак Президент сайловида гуллаб-яшнайдиган демократик Россия учун овоз беришига умид билдирилади.

Шуни қайд этиш лозимки, МДҲга аъзо мамлакатлар раҳбарларининг барчаси бу баёнотнинг муҳимлигини таъкидладилар ва уни якдиллик билан ёқлаб фикр билдирдилар. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ҳам бу масалада ўз фикрини баён қилди. Б. Ельциннинг МДҲ Давлат раҳбарлари кенгашига яна раис этиб сайлангани Ҳамдўстлик мамлакатлари президентлари демократик Россия тарафдори эканини намойиш қилишини қайд этди.

Кенгаш мажлисида муҳокама қилинган муҳим масалалардан бири МДҲнинг 1996-1997 йиллардаги интеграциявий ривожланиш истиқбол режасидир. Олти йирик бўлимдан иборат бу ҳужжатда Ҳамдўстлик давлатларининг иқтисодий ва ижтимоий сиёсат, тинчликни таъминлаш, жиноятчиликка қарши кураш, ташқи сиёсат юритишда ўзаро манфаатли ҳамкорлик қилиш юзасидан тадбирлар белгиланган. Шуниси аҳамиятлики, Давлатлараро Иқтисодий Қўмита (ДИҚ) шу йилнинг учинчи чорагида МДҲга аъзо мамлакатлар илмий муассасалари билан ҳамкорликда ҳамдўстлик иқтисодий интеграцияси концепциясини ишлаб чиқади ва давлат бошлиқлари кенгашига тавсия этади.

Давлатлараро Иқтисодий Қўмитага қисқа муддатларда божхона иттифоқини шакллантириш, Давлатлараро валюта қўмитасига эса давлатлараро банк ва миллий молия муассасалари билан ҳамкорликда тўлов ҳамда валюта иттифоқларини тузишга асос бўладиган ҳуқуқий пойдеворни яратиш топширилди.

МДҲ ҳудудида жиноятчиликнинг кўпайиб бораётгани кўпчиликни ғоят ташвишга солаётир. Бу иллатнинг олдини олиш, унга қарши биргаликда кураш Ҳамдўстликдаги барча мамлакатлар учун манфаатлидир.Шу боис давлат раҳбарлари кенгаши мажлисида МДҲ ҳудудида уюшган жиноятчиликка ва хавфли жиноятларга қарши курашнинг 2000 йилгача бўлган давлатлараро дастури ҳам муҳокама қилинди. Унда ҳамкорликнинг халқаро-ҳуқуқий базасини яратиш, миллий қонунларни ўзаро мувофиқлаштириш,келишган ҳолда ташкилий-амалий тадбирлар ўтказиш белгиланган. Мажлисда Ҳамдўстлик давлатлари Ички ишлар вазирлари кенгаши ҳақидаги қоидаларнинг тасдиқланиши юқорида қайд этилган дастурни амалга ошириш борасида қўйилган илк қадам бўлди, дейиш мумкин.

Маълумки, МДҲ тинчликни таъминлаш кучлари Ҳамдўстлик ҳудудида, жумладан, Тожикистонда ва Абхазияда юз бераётган можароларни тинч йўл билан бартараф этишга муҳим ҳисса қўшади. Давлат бошлиқлари кенгашида бу гал Абхазия можароси минтақасида тинчликни таъминлаш коллектив кучлари ваколат муддатини яна икки ойга узайтиришга қарор қилинди. Мажлисда, шунингдек, бошқа бир қанча масалалар ҳам муҳокама қилинди. Шу ўринда Ўзбекистон делегацияси ҳар бир масалага халқимиз манфаати нуқтаи назаридан ёндошганини алоҳида қайд этиш лозим.

Биз мақоламизни МДҲ истиқболи ҳақидаги савол билан бошлаган эдик. Давлат раҳбарларининг бу галги учрашуви Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги истиқболи кўп жиҳатдан Россия қай йўл билан ривожланишига боғлиқлигини кўрсатди. Учрашув якунида Президентлар журналистлар саволларига жавоб қайтарар эканлар, бу ҳолни алоҳида қайд этдилар.

Ҳозирча эса, МДҲ интеграция йўлида олға қадам ташламоқда. Унинг халқаро обрў-эътибори ҳам кун сайин ортиб бораётир. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Бутрос Ғолийнинг Давлатлараро кенгаш ялпи мажлисида иштироки ва нутқ сўзлаши ана шундан далолат беради. БМТ Бош котиби МДҲнинг жаҳонда тинчликни таъминлаш борасидаги фаолиятига айниқса юксак баҳо берар экан, БМТ билан бу ташкилот ўртасидаги ҳамкорлик фақат шу соҳа билан чекланиб қолмаслиги лозимлигини таъкидлади.

МДҲ Давлат раҳбарлари кенгаши мажлисида ҳар гал навбатдаги учрашув муддати белгиланар эди. Негадир бу гал навбатдаги учрашув ўрни ва муддати маълум қилинмади. Бу ҳам балки МДҲнинг келгусидаги истиқболи жорий йил июнида россияликлар Президент сайловида кимни сайлаши ноаёнлиги билан боғлиқдир. Аммо, биз ақл-заковат ғолиб келишига умид қиламиз. Зеро, Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганларидек, демократик ва иқтисодий ислоҳотлар ўзаро тенглик ва манфаатдорлик асосидаги ҳамкорлик тараққиётнинг ягона, оқилона омилидир.

17 май куни оқшомда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Москвадан Тошкентга қайтиб келди.

Тошкент аэропортида мамлакатимиз раҳбарини Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Эркин Халилов, Бош вазир Ўткир Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Содиқ Сафоев, Тошкент шаҳри ҳокими Козим Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Кутиб олувчилар орасида Россия Федерациясининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Филипп Сидорский ҳам бор эди.

Амирқул КАРИМ,
(ЎзА махсус мухбири)
(Тошкент-Москва-Тошкент)

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

МДҲ МАМЛАКАТЛАРИДА

Сибирда сайловолди учрашувларини ўтказаётган Россия Президенти Б.Ельцин, июнь ойида ўтадиган Президентлик сайловларида унинг ғалаба қилиши мамлакатда фуқаролар урушларининг олдини олувчи бирдан-бир ишончли кафолат бўлишини айтди. Унинг айтишича, коммунист ўтмишдошларининг тарихий тажрибаси улар авантюризмдан воз кечаолмасликларини кўрсатиб турибди. Коммунистлар лидери Г.Зюганов Президентни сайловларни бекор қилиш, амалдаги парламентни тарқатиб юбориш ва фавқулодда ҳолат эълон қилишга тайёргарлик кўраётганликда айблади.

***

МДҲ мамлакатлари раҳбарларининг Москвада бўлиб ўтган учрашувида минтақавий можаролар, мамлакатлар яхлитлигини сақлаб қолиш масалалари алоҳида ўрин тутди. Жумладан, Грузия-Абхазия, Озарбайжон - Тоғли Қорабоғ ҳамда Молдова ва Днестрбўйи муаммолари хусусида фикрлар билдирилди:

-Озарбайжон,-деди Президент Гейдар Алиев,- Тоғли Қорабоққа Озарбайжон таркибида энг юқори мухторият статусини беришга тайёр. Бунда мен халқаро амалиётда мавжуд бўлган энг юқори статусни кўзда тутяпман. Бугун мен яна бир бор шуни қатъий таъкидлайман.

-Биз ҳар қандай давлатнинг, шу жумладан, Молдованинг яхлитлиги тарафдоримиз,-деди Россия президенти Б.Ельцин.- Буни мен ҳамиша таъкидлаб келганман ва яна бир бор таъкидлайман. Қандай статус беришни эса Молдова ва Днестрбўйи раҳбарлари ўзлари муҳокама қилишсин.

***

Хабарларга кўра Россия армияси қирувчи самолётлари Шатой туманидаги бир қанча қишлоқ-қўрғонларга бомба ташлашган. Булар натижасида 6 киши ҳалок бўлган. 10 киши яраланган. Айни пайтда Президент Б.Ельцин, албатта Чеченистонга сафар қиламан деб баёнот берган. Зеро, деди у, ушбу республикада ҳам ниҳоят тинчлик қарор топиши керак. Иккинчи томондан, чечен айирмачиларининг раҳбари З. Яндарбиев Россия қуролли кучлари ҳужумларини давом эттираётганликларини таъкидлаб, бундай ҳужумлар кучайиб бораётганлиги Москва Чеченистон бўҳронини тинч ҳал қилишга ҳақиқатан жиддий киришмаётганлигини кўрсатади, деган мазмунда баёнот берди.

***

Жаҳон ҳамжамияти маъмурий раҳбари Бутрос Ғолий МДҲ ва БМТ ўртасидаги муносабатларни минтақавий таркиблар билан жаҳон ҳамжамияти ўртасида ишлар тақсимотининг муҳим мисоли деб атади. Икки ташкилотнинг ҳамкорликдаги халқаро ҳаракатларининг конкрет йўналишларига тўхталиб, Бутрос Ғолий тинчлик ўрнатиш бўйича амалий ишларда, жумладан, Грузия ва Тожикистондаги ҳаракатларда қилинган ўзаро ҳамкорликни таъкидлади. У минтақавий ва дипломатик ҳаракатлари учун ҳамдўстликка чуқур миннатдорчилик изҳор этди. Айни пайтда БМТ Бош котиби МДҲ билан БМТ ўртасидаги ҳамкорлик шулар билангина чекланиб қолмаслиги керак деб ҳисоблайди. Унинг фикрича, яна бу борада чуқурроқ кириб бориш, ҳамда давримизнинг йирик иқтисодий, ижтимоий масалаларига мурожаат этиш керак.

ХОРИЖДА

АҚШда ҳам президент сайловларига тайёргарлик тобора қизғин тус олиб бормоқда. Ҳокимият раҳбари лавозимига ўз номзодларини тасдиқловчи демократлар ва республикачилар партияларининг қурултойи шу йил август ойида ўтказилиши белгиланди. Демократлар қурултойи Чикагода, республикачилар анжумани Сан-Диегода бўлиб ўтади. Бироқ сайловолди курашлари ҳақиқатда энг аввало, қонуншунос республикачилар Президентга қарши ҳам ғоявий, ҳам сиёсий уруш олиб бораётган Капитолий тепалигида давом этаяпти.

Хўш, икки асосий номзод- демократ Билл Клинтон ва республикачи Роберт Доуллардан қай бирининг қўли баланд келади?

Ўтмишда - 1984 йилги сайловларда Р.Рейганнинг сўзсиз ғалабасининг стратеги - таниқли сиёсий маслаҳатчи Л.Носингер «Америка овози»га берган интервьюсида шундай деди: Ўйлашимча у ўз сайловолди компаниясини тўғри ташкил эта олса, Р. Доулл ғолиб чиқиши мумкин. Республикачи сиёсатчининг фикри-шундай. Демократлар фикри эса, албатта, аксинча. 1984 йилда демократлардан вице-президентликка номзод қилиб кўрсатилган Ж. Ден-Ферара ўз фикрини шундай баён қилади:

Президент Клинтон Америка оммасига ўз дастурини манзур этиб, шу йил ноябрида қайта Президент қилиб сайланишига ишончим комил.

Биринчидан, деб давом этади у, Америка иқтисодиётининг аҳволи жуда яхши. Иккинчидан, Президент Клинтон фақат ички муаммоларни ҳал этишга раҳбарлик қилибгина қолмай, сўнгги йилларда кўндаланг бўлган халқаро муаммоларни ҳам муваффақиятли ҳал этиб келмоқда.

***

Шу ой ичида иккинчи марта ҳарбий исён кўтарилган Жанубий Африка Республикаси пойтахтида отишмалар давом этяпти. Маълум қилишларича исёнчилар пойтахт Бангойдаги радиостанцияни ишғол этишга уринмоқдалар. Хабарларга кўра исёнчи аскарлар мамлакат президенти доимий армия ҳисобига ўз шахсий соқчилигини кучайтирмоқчи бўлганидан аччиқланишган. Исён кўтарган ҳукумат қўшинларига қарши жангларга Жанубий Африка Республикасида жойлашган Франция қўшинлари ҳам жалб этилган.

***

Босния сербларининг сиёсий раҳбари Р.Каражич ва ҳарбий қўмондони генерал Р.Младичлар инсониятга қарши содир этган жиноятлари учун қачон жавоб берадилар?

Гаагада ҳарбий жиноятчи Т.Тадич устидан ҳарбий трибунал иш бошлаганидан бери тез-тез берилаётган бу саволга умидли жавоб учун вазият пайдо бўлгандай кўриняпти. Каражич бош вазирини лавозимидан бўшатмоқчи бўлганида вужудга келган бўҳрон унинг ўзига таҳдид солмоқда. Қарама-қарши томонлар ўртасила тузилаётган шартномага кўра Каражичнинг сиёсий мартабаси тугаши йўлида катта қадам қўйиляпти. Унга кўра ҳарбий жиноятларда айбланаётган шахс воқеалар жараёнида қатнашмаслиги керак, бу эса Дейтон битимини обрўсизлантиради. Халқаро вакиллар фикрича, Каражич яна бир мунча муддат раҳбариятда ҳокимиятини сақлаб қолса-да, унинг таъсири тўхтовсиз тушиб боради.

Ўзбекистон ва жаҳон

ХАЛҚАРО АЛОҚАЛАР РИВОЖЛАНМОҚДА

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашида почта ходимлари касаба уюшмаларининг халқаро делегацияси қабул қилинди. Делегация таркибида Осиё-Тинч океани мамлакатлари почта, телеграф телекомуникациялар ходимлари халқаро касаба маркази бюросининг раиси жаноб У.Л. Базил де Сильва, Япония почта ходимлари касаба уюшмаси халқаро бўлимининг мудири жаноб Эйчи Ито ҳамда Қозоғистон Республикаси алоқа ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг раиси У.Ушақбоева хоним бор эдилар.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг раиси Ҳ. Жамолов чет эллик ҳамкасбларга мамлакатимизда юз бераётган улкан ўзгаришлар ҳамда иқтисодий ислоҳотлар ҳақида гапириб берди. У Ўзбекистон Республикаси меҳнаткашларининг кучли ижтимоий ҳимояси таъминланган мустақил демократик давлатнинг тараққиёт йўлини ўз йўли сифатида танлаб олганлигини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Ўзбекистон мустақил давлат деб эълон қилинганидан сўнг республика касаба уюшмалари ўз фаолиятида кўпгина ўзгаришлар қилдилар. Мамлакат касаба уюшмаларининг XV қурултойида ҳаракатнинг янги Низоми ва Дастури қабул қилинди. Хорижий касаба марказлари билан халқаро алоқалар фаол ривожланиб бормоқда. Ҳозирги пайтда Ҳамдўстлик мамлакатлари касаба уюшмалари билан, шунингдек, Хитой, Туркия, Германия, Франция, Ҳиндистон ва бошқа мамлакатларнинг касаба марказлари билан қалин ҳамкорлик риштaлари боғланган.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши ҳамда тармоқ касаба уюшмалари ходимлари тажриба алмашиш ҳамда ўқиш учун бир қатор хорижий мамлакатларга бориб келдилар. Ўз навбатида сўнгги пайтларда саксондан ортиқ хорижий касаба уюшмалар марказларининг вакиллари Ўзбекистонга ташриф буюрдилар. Бундай алоқалар бизларнинг бир-биримизни яхшироқ билишимизга тўплаган тажрибаларимизнинг яхши томонларидан фойдаланишимизга, дўстликни мустаҳкамлаш ҳамда ўзаро фойдали ҳамкорликни ривожлантиришимизга имкон бермоқда,-деди Ҳ.Жамолов.

Учрашувда жавоб нутқи сўзлаган де Сильва ва Э. Ито жаноблар самимий қабул учун миннатдорчилик билдириб, почта ходимлари телеграф ва телекомуникация хизматчиларини бирлаштирувчи касаба уюшмалари фаолияти тўғрисида гапириб бердилар. Улар бошланган дастлабки алоқалар мунтазам бўлиб турадиган чуқур ҳамкорликка айланади, деб ишонч билдирдилар. Бундай ҳамкорлик эса, тинчлик ва барқарорликни халқлар фаровонлигини таъминлайди.

Қабул чоғида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раисининг ўринбосари З.Қодиров ва Ўзбекистон алоқа ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг раиси Т.Назаржонов ҳозир бўлдилар.

Александр СИЛЕЕНКОВ,
«Ишонч» мухбири.

БИРЖА ЯНГИЛИКЛАРИ

Республика қимматбаҳо қоғозлар биржасида ўтган ҳафта давомида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 79 та ҳиссадор жамоалар қатнашди. Улар ўзларининг 228524 та акция қоғозларини 70420740 сўмга сотдилар. Тошкент шаҳар «Сарбон» жамоаси акцияларини 200 сўмдан «Омад резина» жамоалари ўз акцияларининг ҳар бирини 120 сўмдан, «Махсус ЭТК» жамоаси 100 сўмдан, «3-автокомбинат» жамоаси ҳам 860 сўмдан сотишга эришдилар. Биржа савдосида ҳиссадор жамоаларнинг кўпайиши қимматбаҳо қоғозлар бозорини кенгайиб бораётганлигидан далолатдир. Натижада ишчи-хизматчилар орасида акциядорлар ҳам кўпайиб бормоқда.

***

Республика кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят бўлимлари ўтган ҳафтада 19 та ким ошди савдоси ва танловлар, 5 та биржа савдолари ўтказдилар.Тадбиркор сармоядорларга кўплаб магазинлар, автомобилларга ёқилғи қуйиш шаҳобчалари, ер майдонлари ҳамда турли русумдаги автомашиналар сотилди. Савдо мобайнида 271 та иншоот сотилиб, 34 миллион 923 минг сўмни ташкил этди. Хоразм, Жиззах ва Наманган вилоятларида, асосан ер майдонлари яхши сотилди. Ҳафта жараёнида 149 та ер майдонлари сотилиб, 2 миллиондан ортиқ сўмни ташкил қилди.

Иқтисодиёт хабарлари

АҚШ КОМБАЙНЛАРИ - НАМАНГАНДА

Истиқлолимизнинг дастлабки шартларидан ҳисобланган ғалла мустақиллигига эришиш йўлида Наманган вилоятида катта ишлар қилинмоқда. Ғалла экинлари майдонлари йил сайин кенгайтириб бориляпти. Жумладан, 1996 йилда ўтган йилдагига нисбатан салкам бир ярим баробар кўп ёки 94 минг гектар ерда бошоқли ғалла етиштириляпти. Кўзланаётган марра эса 300 минг тоннадан ортиқ дон етиштиришдир.

Катта меҳнат ва куч-ғайрат ҳисобига бунёдга келадиган ҳосилнинг тез ва соз йиғиштириб олиб саранжом-саришталаш бу борадаги мақсадга етишнинг бош талабларидан биридир. Шунинг учун ҳам вилоятда мавжуд машина ва механизмларни синов муддатидан анча барвақт тахт этиб қўйиш билан бир вақтда янги, энг такомиллашган, ўриб-йиғиб олиш чоғида нобудгарчиликка йўл қўймайдиган машиналар сотиб олишга ҳам алоҳида аҳамият берилмоқда. Шу ниятда Америка Қўшма штатлари билан ғалла комбайнлари харид қилиш юзасидан шартнома тузилган эди. Яқинда Тўрақўрғон туманлараро очиқ турдаги Оқтош «Таъминотчи» акционерлик жамияти ихтиёрига ана шундай машиналарнинг дастлабки туркуми келиб тушди. Умуман, бу йил вилоят ғаллазорларида океан ортидан келтирилган 25 та такомиллашган комбайнлар ишлайди.

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ.

ЧЎЛҚУВАРЛАРГА ҚУЛАЙЛИК

Баҳористон - Қашқа воҳасининг чекка туманларидан бири ҳисобланади. Туманда бор-йўғи 30 минг аҳоли истиқомат қилади. Туман маркази ҳисобланмиш Чандир ва Помуқ қишлоқлари йил сайин ободонлашиб бормоқда.

Яқинда бу ерда автобуслар қатнайдиган янги «Шоҳбекат» қурилиб, фойдаланишга топширилди. Баҳористон-Тошкент, Тошкент-Баҳористон, Баҳористон-Бухоро, Бухоро-Баҳористон, Қарши-Баҳористон, Баҳористон-Қарши йўналишлари бўйича автобуслар қатнови йўлга қўйилди.

Туман марказида деҳқон бозори ҳам қурилиб, ишга тушди.

Шунингдек, бу ерда 5000 ўринли янги ўйингоҳ қурилиши тезкорлик билан олиб борилмоқда.

Баҳористонлик чўлқуварлар ўзлари учун яратилаётган бу қулайликлардан беҳад мамнун бўлишмоқда.

Аҳрор САМАРИДДИНОВ.

ЯНГИ АКЦИЯЛАР ЧИҚАРИЛМОҚДА

Мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар туфайли тилимизга «акция»,«дивидент» каби янги сўзлар кириб келди ва улар тезда оммалашиб кетди. Очиқ турдаги Жиззах «Ремзавод» ҳиссадорлар жамияти жамоаси амалга оширилган ислоҳотларнинг самарасини кўриб қувонишмоқда. Корхонада дастлаб 1 миллион сўмлик 4608 та (ҳар бири 200 сўмлик) акция чиқарилган ва меҳнаткашларга сотилган эди. Бугунга келиб акциячиларга 36 фоиз девидент тўланди. Акциядорлар дивидент олгач, яна янги, қўшимча акция чиқариш лозимлиги тўғрисидаги таклиф билан чиқдилар. Маъмурият бу таклифни маъқуллади ва 7 миллион 442 минг сўмлик 34500 та янги акция чиқарди. Ҳозир бу акциялар корхона жамоасига сотилмоқда.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

ОЗАРБАЙЖОН ВА ГРУЗИЯ ПРЕЗИДЕНТЛАРИ ТАКЛИФИГА БИНОАН

Озарбайжон Республикаси Президенти Гейдар Алиевнинг таклифига биноан Ўзбекистон Республикаси Президненти Ислом Каримов шу йил 27 май куни расмий ташриф билан Озарбайжон Республикасида бўлади.

***

Грузия Президенти Эдуард Шеварднадзенинг таклифига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов шу йил 27-28 май кунлари расмий ташриф билан Грузияда бўлади.

Ислоҳот одимлари

ОЛИЙ МАҚСАД ЙЎЛИДА

Жиззах вилоятида энг катта ер майдонини эгаллаган Фориш тумани асосан чорвачиликка ихтисослашган. Фориш яйловларининг сур қоракўл терилари бутун дунёга машҳур. Туманда боғдорчилик ва деҳқончилик айниқса тараққий этган бўлиб, Боғдон майизининг таърифига сўз топиш қийин.

Тумани худуди тоғли ерлардан, сувсиз чўллардан ташкил топган. Айни пайтда суви шўр бўлган Айдар, Чордара ва Тузкон кўллари катта майдонни эгаллаб турибди. Туманда дала деҳқончилиги чекланган. Тоғолди минтақаларга экилган ерлардан эса ёғингарчиликнинг оз-кўплигига қараб ҳосил олинади.

Туманда ўн иккита хўжалик уюшмалари бўлиб, шуларнинг саккизтаси қоракўлчилик билан шуғулланади. Қолган тўрттасида эса пахта , узум, доривор ўсимликлар етиштирилади. Иқтисодиётнинг 90 фоизини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ташкил этади. Туман аҳолиси асосан тоғ ён бағирларида жойлашган қишлоқларда деҳқончилик қилиб, булоқ сувлари ҳисобига ширин-шакар мева, ёнғоқ ва майиз етиштиради.

Туманда иқтисодий ислоҳотлар дадил қадамлар билан олға силжимоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «мамлакатда иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш тўғрисида»ги Фармонларига асосан хусусий мулк эгалари манфаатларини ҳимоя қилиш, тадбиркорликни ривожлантириш ва уни қўллаб-қувватлаш бўйича дастурлар тузилиб, ҳаётга тадбиқ этилмоқда. 95 та деҳқон-фермер хўжаликлари, 141 та кичик хусусий корхоналар фаолият кўрсатмоқда. Барча чорвачилик фермалари, фермер хўжаликларига хусусий мулк қилиб берилмоқда.

Хўжалик юритишнинг ҳиссадорлик, деҳқон-фермер, ижара шакллари юзага келмоқда. Айни пайтда туман бўйича етиштирилаётган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг юз фоизи мулкчиликнинг нодавлат шаклига ўтган хўжаликлар томонидан етиштирилишига эришиш, тадбиркорликни кучайтириш, мавжуд заҳиралардан самарали фойдаланиш, қишлоққа саноатни олиб келиш, истеъмол бозорини маҳсулотлар билан тўлдириш, туманда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг устивор йўналишлари қилиб олинди. Шунга асосан бу йил ўтган йиллардагилан кўра чорва ва деҳқончилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилмоқда. Бунинг учун ғалла майдонлари кенгайтирилди. Деҳқон-фермер хўжаликларига боқимларидаги моллари сонига қараб ерлар ажратиб берилди. Қоракўлчиликни янада ривожлантириш, қўйлар сонини ошириш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

Мулкни хусусийлаштиришда 1995 йил мобайнида 4 марта ўтказилган «кимошди» савдолари катта аҳамият касб этди. Бу савдода дастлабки баҳоси 268 минг сўм бўлган 22 та объект 534 минг сўмга сотилди. 10 та қорамолчилик фермаси «кимошди» савдоси орқали сотилиб хусусийлаштирилди. Очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятлари ўтган йили 472 минг сўмлик акция сотдилар. Туманда ҳам сотилмаган қорамолчилик фермалари, савдо шохобчалари, қурилиши тугалланмаган объектлар, автотранспорт, ер майдончаларини ҳам «кимошди» савдоси орқали сотиш режалаштирилган. Жорий йил давомида кичик корхона, хусусий фирма ва деҳқон-фермер хўжаликлари сони яна юзтага ошади.

Кейинги пайтларда мустақилликка эришгач республикамизда доривор ўсимликлар етиштиришга эътибор кучайди. 1992 йилда туманда доривор ўсимликлар хўжалиги ташкил топди. Бу хўжалик асосан наъматак экишга ихтисослашган. Ўтган йили адрасмон, наъматак ва бошқа доривор ўсимликларнинг ҳосили йиғиб олинди.

Туманда капитал қурилиш соҳасига эътибор берилмоқда. Қазилма бойликларга сероб бўлган ҳудудда кейинги 10 йил мобайнида катта бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Пистали тоғда Банд кончилар шаҳарчаси бунёд этилди.

Туман ҳудудида катта заҳирага эга бўлган оҳак тошлари, мамлакатимиз эҳтиёжи учун етарли даражада қўрғошин-рух конлари мавжуд бўлиб, кейинги йилларда уларни қазиб олишга эътибор кучайди. Фориш оҳак заводининг биринчи навбати ишга туширилди. Шу завод яқинида цемент таркибига қўшиладиган темир бирикмалари маъдан кони топилди. Уни ҳам ишга тушириш чоралари кўрилмоқда.

Туманда имкониятлар катта. Бу имкониятлар ишга тушса қишлоқ хўжалиги кескин ривожланади. Баҳорги сел сувлари ҳайқириб Устухон, Анамуна, Осмонсой, Илончи, Янгиқишлоқ, Учма, Ухум, Синтоб, Нарвон, Каттасой тўлиб-тошиб оқиб чўл қумларига сингиб кетмоқда. Агар шу сойларнинг ҳаммасида селхоналар барпо этилса туман ҳудудида 10000 гектар ер боғ ва экинзорларга айлантирилар эди. Шу мақсадда Илончисой ва Нарвонсой сув омборларини битказиш режалаштирилмоқда.

Туман ҳудудидаги Айдар ва Тузкон кўллари имкониятларидан янги оромгоҳлар қуриб фойдаланишимиз керак. Янги балиқчилик хўжаликлари барпо этиб балиқ етиштиришни кўпайтиришни режалаштирмоқдамиз. Бу борада дастлабки ишлар бошланиб юборилди. Балиқ урчитиш ҳовузлари қурила бошланди.

Тумандаги қишлоқлар тарқоқ бўлгани учун ичимлик суви, газ билан таъминлашда муаммолар кўп. Ҳокимлик тумандаги хўжаликлар, ташкилотлар ва аҳоли маблағларини бирлаштириб барча қишлоқларни газ тармоқларига улаш ва ичимлик суви билан таъминлаш чораларини кўрмоқда. Туманда 14 касалхона, 4 поликлиника, 9 амбулатория, 56 фельдшерлик пункти, 9 дорихона мавжуд. Барча шифохоналар юқори малакали мутахассислар билан таъминланган. Туманда 78 та умумтаълим мактаблари, 2 та лицей бўлиб, уларда қарийб 18 минг ўқувчи таълим олмоқда.

Туман марказида маданият уйи ишлаб турибди. «Чорвадор» ансамбли ташкил этилган. Бу ансамбл мунтазам равишда қишлоқ маданият уйларида бўлиб бадиий ҳаваскорларига амалий ёрдам бермоқда, узоқ яйловлардаги чорвадорларга маданий хизмат қилмоқда.

Туманнинг саноат марказларидан узоқда жойлашганлиги, коммуникация иншоотларининг яхши ривожланмаганлиги туфайли тадбиркорлик ва чет эл инвестицияларини жалб қилишда қийинчиликлар туғилмоқда. Лекин шунга қарамай банк ссудалари, ташкилот ва хўжаликларнинг жамғармаларидан кенг кўламда фойдаланиб бу соҳадаги ишлар дадил ривожланмоқда.

Қишлоққа саноатни олиб келмасдан аҳолини иш билан тўла таъминлаш қийин. Шу мақсадда келажакда саноат ва кичик корхоналар сони кўпайтирилади. Ҳозирги кунда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган, замонавий кийим-кечаклар ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган завод ва фабрикаларни қуриш учун маблағ ва имкониятлар қидирилмоқда. Жун, мол териси ва қоракўл териларни қайта ишлаб, улардан аҳоли учун зарур бўлган маҳсулотлар тайёрлаш туман иқтисоди ривожига ҳисса бўлишини назарда тутиб, Фориш марказида, Банд шаҳарчаси ва Фориш ширкатлар уюшмасида териларни қайта ишлайдиган цехлар қурилмоқда.

Орзу умидларимиз, фикр ва режаларимиз улкан. Муаммолар ҳам етарли. Аммо шу муаммоларни бартараф этиб, халқимизнинг куч-иродасини туплаб мақсад сари дадил қадам ташлаймиз. Фориш халқи 60 йиллиги нишонланаётган туманнинг келажаги порлоқ эканига ишонган ҳолда бозор иқтисодиети қийинчиликларини дадил енгиб ўтиб, мустақил Ўзбекистоннинг ривожига сезиларли улуш қўшмоқда..

Бастам САЙИДҚУЛОВ,
Фориш тумани ҳокими.

Мустақиллигимизнинг суянч тоғлари

МУБОРАКНИНГ ДОВРУҒИ

Бугунги кунда Муборак газини, Муборак шаҳрини биргина мамлакатимиз аҳолиси эмас, балки чет элликлар ҳам яхши билишади. Чунки, бу ерда ўнга яқин йирик саноат корхоналари фаолият кўрсатмоқда. Ҳар бир корхона ўз хомашёси, сифати билан республикамиз аҳамиятига моликдир. Айниқса, шу ўринда Муборак газни қайта ишлаш заводи алоҳида ўрин тутади. Завод фаолият кўрсатаётганига бу йил роппа-роса 25 йил тўлади. Жамоа айни пайтда ана шу юбилейга пухта ҳозирлик кўрмоқда.

Муборак газни қайта ишлаш заводида ҳар йили бир неча миллиард куб метр газ қайта ишланиб, истеъмолчиларга етказиб берилмоқда. Шуниси эътиборлики, республикамизда олинаётган олтингугуртнинг асосий қисми мазкур завод ҳиссасига тўғри келади. Қисқа қилиб айтганда, мазкур завод газни қайта ишлаш бўйича жаҳонда Россиянинг Оренбург заводидан кейин иккинчи ўринда туради. Кўкдумалоқ газ конларидан олинаётган газ ҳам мазкур заводда қайта ишланмоқда. Шу боисдан ҳам йилига заводда қайта ишланаётган газ салмоғи ошиб бораётир. Бу ерда газни қайта ишлаш ҳисобига олинаётган олтингугурт мамлакатимизнинг барча химия саноат корхоналарига етказиб берилмоқда. Шунингдек, Фарғонага ҳар йили бир неча юз минг тонна тозаланган конденцат юборилмоқда.

Дарвоқе, Муборак газни қайта ишлаш заводида тайёрланган хомашёга хорижий мамлакатлар қизиқиши ва талаби йил сайин ошиб бораётир. Биргина ўтган йили Англия, Мозамбик, АҚШ каби ўндан ортиқ чет мамлакатларга хомашё жўнатилди. Буюртмачилар сони ортиб бормоқда. Муборакнинг шон-шуҳрати ошиб бораётганлигининг сабаби ҳам шунда бўлса, ажаб эмас.

Яқинда мазкур заводда бўлиб, жамоанинг шу кеча-кундузда амалга ошираётган ишлари билан қизиқдик. Дастлаб завод директори Нуриддин Зайниев қабулида бўлиб, жамоа раҳбарига ўзимизни қизиқтирган саволлар билан мурожаат қилдик.

- Нуриддин ака, маълумки жаҳонда ва мамлакатимизда газ захиралари жуда кўп. Уларнинг ҳар қайсиси ўз хомашёси билан ажралиб туради. Шу ўринда сиз раҳбарлик қилаётган корхонанинг тутган мавқеи ҳақида гапирсангиз?

- Очиқчасига айтадиган бўлсам, жойларда қазиб олинаётган газ таркибида турли аралашмалар бир хилда эмас. Мисол учун ҳаммасида ҳам олтингугурт аралашмаси бўлавермайди. Кўпчилик заҳиралардаги газда метан, бутан, пропан каби газ бирикмалари бекиёс. Биздаги заҳираларда эса хусусан саноат учун энг керакли олтингугурт бирикмаси кўп. Ўзингиз ўйланг, химия саноати учун олтингугурт сув ва ҳаводек зарур. Оддий мисол, қишлоқ хўжалик экинлари учун аммиак ўғити керакми, керак. Олтингугурт бўлмаса аммиак ўғитини тайёрлаб бўлмайди. Ҳозир кўп жойларда заводимизда тайёрланган олтингугуртдан фойдаланилмоқда. Тан олиш керакки, Муборак-Бухоро зоналаридаги газ заҳираларида метан, бутан, пропан ва олтингугурт бирикмаларининг ҳаммаси мавжуд. Шуниси билан бошқа газ заҳираларидан ва газни қайта ишлаш заводларидан ажралиб туради.

- Муборак газни қайта ишлаш заводи таркиби ҳақида тўхталсангиз?

- Заводимизда 2 мингдан ортиқ киши ишлайди. Агар Кўкдумалоқ, Зеварда газ конлари ҳамда газ бошқармаларида фаолият кўрсатаётган жами ишловчиларни айтадиган бўлсам 5 минг нафардан ортиқ. Юқоридаги 2 мингдан ортиқ кишининг 188 нафарини раҳбарлар, 216 нафарини мутахассислар, 1490 нафарини ишчилар, 20 нафарини эса хизматчилар ташкил этади. Жами ишловчиларнинг қарийб 500 нафари хотин-қизлардир. Яна бир томони заводда ишлаётган кишиларнинг асосий қисми 35 ёшгача бўлган йигит-қизлардир. Заводимизда турли миллат вакиллари бир оила фарзандларидек қўлни қўлга бериб меҳнат қилишмоқда. Кейинги беш йил мобайнида заводда маҳаллий кадрлар сони ниҳоятда ўсди. Бугунги кунда уларнинг сони 1400 нафарни ташкил этади.

- Маълумотлардан кўриниб турибдики, заводда маҳаллий кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор берилмоқда. Бунинг боиси нима-да?

- Бунда ҳеч қандай сир йўқ. Ҳаётнинг ўзи шуни тақозо этмоқда. Мен 1992 йилда заводга раҳбар этиб тайинландим. Дастлаб бу ерда иш юритиш қийин кўчди. Чунки заводда поракандалик мавжуд эди. Кўплаб етакчи мутахассислар собиқ Иттифоқнинг турли республикаларидан келиб ишлашарди. СССР парчалангач, уларнинг кўпчилиги ўз она юртларига кетиб қолишди. Кадрлар қунимсизлиги туфайли заводда иш юритиш оғир кўчди. Ўз-ўзидан маълумки, асосий иш жараёнларини бошқариш учун маҳаллий кадрларда малака етишмасди. Хўш, бундай шароитда қўл қовуштириб, юқоридан кадрлар келишини кутиб ўтириш керакми? Асло. Биз дарҳол асосий эътиборни маҳаллий кадрларни ўқитиш, малакасини оширишга қаратдик. Орадан бироз вақт ўтгач, меҳнатимиз самараси кўрина бошлади. Маҳаллий кадрлар заводда бажариладиган асосий юмушларни ўз зиммаларига олишди. Бугунги кунда заводда ишлаётган ҳар бир маҳаллий кадр ўз ишини мукаммал ўрганиб олди. Кадрлар қунимсизлиги заводимизда аллақачон барҳам топди. Энди ўз кадрларимизни иш ўрганиш учун чет элларга юбораётирмиз. Яқин кунларда бир гуруҳ мутахассисларимиз Америкага йўл олишади. Биз бундан кейин ҳам маҳаллий кадрларни ўқитиш ва малакасини оширишни давом эттираверамиз.

Директор дилидаги гапни айтди. Биз бир нарсани унутмаслигимиз керак. У ҳам бўлса, Президентимиз 1992 йилда республикада газ мустақиллигини таъминлаш масаласини вазифа қилиб қўйганди. Ўшандан буён мамлакатимизда бир қатор ибратли ишлар амалга оширилди. Газ мустақиллигига ўз-ўзидан эришиб бўлмаслигини қалбдан тушунган завод маъмурияти ўтган даврда 3 та янги блок қуриб, фойдаланишга топширди. Натижада заводнинг умумий қуввати ҳар қачонгидан ошди. Бугунги бир неча миллиард куб метр газни қайта ишлаш имконига эга бўлинди.

Хўш, заводда ишчиларни ижтимоий ҳимоя қилиш қандай йўлга қўйилган? Бу ерда кишиларни ижтимоий ҳимоялаш чет эл тажрибалари асосида юритилмоқда. Масалан, Японияда завод ёки бирор корхонага ишга жойлашмоқчи бўлган фуқаро аввало корхонадаги иш жараённи, тартиб-интизом билан танишади, сўнг эса бўлажак ишчининг оилавий шароити, турмуш тарзи ҳисобга олинади. Бу ерда худди шундай иш юритилмоқда. Ишчи завод шарафи учун, завод муъмурияти эса ишчининг уй шароити, рўзғори, маданий дам олиб, ҳордиқ чиқариши тўғрисида қайғурмоқда.Бу тажриба ўз самарасини бермоқда.

Заводда маъмурият билан завод ишчилар касаба уюшмасининг ҳамкорлигида тузилган шартнома асосида қатор ижобий тадбирлар бажарилмоқда. Бу ерда оддий фуқарони заводга ишга қабул қилишдан тортиб, то умрининг сўнгги кунигача кафолатланган. Тадбирларда кишиларни ҳимоялашнинг 40 дан ортиқ самарали усуллари қайд қилиб ўтилган ва шунга амал қилинмоқда.

Шунингдек, заводда ишчиларнинг уй шароитлари, турли хил солиқлардан озод қилиш, транспорт харажатларини бепул қилиш, рўзғорга керакли қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, кийим-кечаклар билан таъминлаш намунали йўлга қўйилган. Ишчиларнинг унумли меҳнат қилиб, маданий ҳордиқ чиқаришлари учун барча қулайликлар муҳайё. Газчилар шаҳрида соғломлаштириш маскани ташкил этилган бўлиб, унда спорт майдонлари, сауна, теннис кортлари ишлаб турибди. Бундан бир неча ой илгари шаҳарчада кўпкишилик сузиш бассейни қурилиб, фойдаланишга топширилганлиги ҳам ғамхўрликнинг ёрқин бир намунасидир.

Завод маъмурияти республикамизнинг олий лигасида фаолият кўрсатаётган Муборакнинг «Машъал» футбол жамоасини ҳам ўз оталиғига олган. Команда учун Муборак шаҳри марказида катта замонавий ўйингоҳни қуриб, фойдаланишга топширди. Бугунги кунда команданинг кенг фаолият кўрсатиши учун барча қулайликлар муҳайё этилган. Футболчилар учун бериладиган кийим-кечаклар, ойлик маошлари ҳам завод маъмурияти зиммасида. Команданинг республикамизнинг турли вилоятларида бўладиган ўйинларда қатнашувини таъминлаш учун завод маъмурияти махсус «Икарус» автобуси ажратган.

Ҳа, бу ерда ишлаётган ҳар бир киши завод маъмуриятининг доимо диққат-эътиборида. Туғилган кунлар, тўй-маъракалар, анъанавий байрамлар, турли қизиқарли ва мазмунли тадбирлар учун завод маъмурияти ва завод ишчилар касаба уюшмаси алоҳида маблағ ажратган. Ана шу ажратилган маблағлардан оқилона фойдаланиш эса раҳбарларнинг доимий ишига айланган. Меҳнатни тўғри ташкил этиб, кишиларни ижтимоий ҳимоялашни биринчи галдаги вазифа деб билган завод раҳбарларининг хайрли ишлари диққатга молик.

Шу куни заводнинг бир неча цехларини айланиб кўрдик. Уларда меҳнат қилаётган ажойиб кишилар билан дилдан суҳбатлашдик. Тўғри заводда муаммолар ҳам мавжуд. Лекин завод маъмурияти бу муаммоларни ечиш учун ўзларининг ички имкониятларини ишга солаётганини эшитиб, қалбимиз қувончга тўлди.

Аҳрор САМАРИДДИНОВ.

Жиззах туманида кўплаб кичик корхоналар ва деҳқон-фермер хўжаликлари муваффақиятли фаолият кўрсатмоқда. Бу эса аҳолининг ёш қатламини иш билан таъминлаш, қишлоқда саноатни ривожлантиришда катта аҳамият касб этаяпти.

Тумандаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида ташкил этилган «Беҳзод» деҳқон-фермер хўжалиги асосан мебель ишлаб чиқариш билан шуғулланади. Бу ерда стол, стул, хонтахта, диван, шифонер, кресло сингари 10 турдаги маҳсулот тайёрлаш йўлга қўйилган. Тайёрланган мебель махсулотлари ўзининг сифатли ва пишиқлиги, арзонлиги билан харидорларга манзур бўляпти.

Шунингдек, деҳқон-фермер хўжалиги қошида ғишт ишлаб чиқариш цехи ва пилорама ҳам фаолият кўрсатяпти. Улар аҳоли буюртмаси асосида иш юритяптилар.

Бу йил деҳқон-фермер хўжалиги жамоа хўжалигидан 80 гектар ер олди. Бу майдонга пахта экилди. Ундан олинган даромад эса мебель ишлаб чиқаришни янада кенгайтиришга сарфланиши кўзда тутилмоқда.

Суратда: дурадгор Ойбек Сулаймонов, «Беҳзод» деҳқон-фермер хўжалиги раисининг ўринбосари Мусо Жўрақулов ва дурадгор уста Расул Бекмуродовлар тайёр маҳсулотларни кўздан кечиришяпти.

Бизга ёзадилар

ЭЛИ СОҒНИНГ ЮРТИ БОЙ

Иқтисодий ислоҳотлар амалга оширилаётган ҳозирги пайтда барча соҳалар каби эл-юрт саломатлигини сақлаш ва муҳофаза қилишда ечимини кутаётган муаммолар борлиги сир эмас, албатта. Дори-дармонлар, тиббий анжомларнинг қимматлашуви, қишлоқларда тиббий хизматнинг талаб даражада эмаслиги айрим шифокорларнинг таъмагирлик йўлига оғиб кетаётганлиги сингари кўринишлар шулар жумласидандир. Бироқ, ўтиш даврининг ўзига хос тўсиқларини ортиқча гап-сўзсиз, ички имкониятлар ҳисобига сабр-бардош, жипслик ва ҳамжиҳатлик билан енгаётган тиббий жамоалар ҳам йўқ эмас.

Поп туманининг Ғурумсарой қишлоқ шифохонаси қошидаги шифобахш сув билан даволаш «Саломатлик маркази» тиббий жамоаси ҳақида ана шундай илиқ гапларни айтиш мумкин. Бу ерда бемор ва дам олувчиларга зарур қулайликлар яратилган. Кам минераллашган, сульфат-хлоридли, натрий-кальцийли, азот-ёдбромли, иссиқ (76/57щс), кам ишқорли шифобахш сув 1989 йили Чимён «Минводоэкспедицияси» мутахассислари томонидан чиқарилди. Тошкентдаги Н. А. Семашко номли саломатликни тиклаш физиотерапия илмий-текшириш институти олимлари бу ердаги сувдан ошқозон, ичак, юрак-қон томир, асаб, жигар, ўт қопи, туз касалликларини даволашда ишлатишни мақсадга мувофиқ деб топди.

— 1993 йили 45 ўринли (10 таси пуллик) сиҳатгоҳ иш бошлади, — деди шифохона бош шифокори Ш. Тоштемиров — Хўжаликлар ҳисобига бериладиган йўлланмалар нархи турдош сиҳатгоҳларга қараганда анча арзон. М. Мамажонов ўз ишини яхши билганлиги, ишчанлик ва талабчанлик фазилатлари билан бўлимда қатъий тартиб-қоида ўрнатган.

Жамоа етакчисидан марказ фаолияти ҳақида сўраганимизда, у: «Мақтанишга арзигулик ҳали иш қилганимиз йўқ, бурчимизни адо этаяпмиз. Даволаниб кетганлардан гинахонлик эшитганимиз йўқ, — деди.

— Нимага эришган бўлсак, — деб қўшиб қўйди у сўзининг охирида, - Жонкуяр ҳамшираларимиз ва ходимларимизнинг елиб-югуришидан деб биламан. Дарвоқе, бу ерда даволанган поплик М. Буриев, янгиободлик А. Эркаев, чодаклик Э. Ҳайитматов, данғаралик С. Раҳматов, олтинконлик Б. Давронова ва бошқалар шифохона жамоасига миннатдорчилик сўзларини битиб қолдиришган. Бозор иқтисодиёти барча тармоқлар қатори тиббиёт соҳасини ҳам жиддий синовдан ўтказаётир. «Саломатлик маркази»нинг дадил одимлашига халал бераётган муаммолар тўсиқ бўлмоқда. Масалан, туман ҳокимлигининг қарорига асосан 100 ўринли шифохона қурилиши учун майдон ажратилган. Керакли лойиҳа ҳужжатлари тахт. Бироқ, қурилиш ҳамон бошланмаган. Шифохона қуриб битказилса, нур устига аъло нур буларди.

Абдуллажон БЎТАЕВ.

БИЗДАН СЎРАБСИЗ...

Саволларга Ўзбекистон кимё саноати ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг меҳнат ҳуқуқи Бош нозири Абдувоҳид АҲМЕДОВ жавоб беради.

Ходимларга ойлик иш ҳақи тўлашни ойлаб кечиктираётган хўжалик ва корхона раҳбарларига нисбатан қонунчиликда жавобгарлик кўзда тутилганми?

**Абдураззоқ ТОШБЕКОВ,
Жиззах вилояти,
Пахтакор тумани.**

Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат Кодекси 161-моддасига мувофиқ, меҳнатга ҳақ тўлаш муддатлари жамоа шартномаси ёки локал (корхонанинг ички) меъёрий ҳужжатда белгиланади ва ҳар ярим ойда бир мартадан кам бўлиши мумкин эмас.

Ходимларнинг айрим тоифалари учун алоҳида ҳолларда Ўзбекистон Республикаси ҳукумати томонидан иш ҳақи тўлашнинг бошқа муддатлари белгилаб қўйилиши мумкин.

Кодекснинг ушбу моддасидаги энг муҳим янгилик шундан иборатки, жамоа шартномаларида иш берувчининг (шу жумладан (корхона) раҳбарларининг) айби билан ходимга ҳақ тўлаш белгиланган муддатларга нисбатан кечикканлиги учун жавобгарлик назарда тутилиши мумкин.

Мен 1996 йил 12 февралдан ўқитувчилар учун белгиланган имтиёзли пенсияга чиқдим ва ушбу ўқув йили тугагунча мактаб директори билан шартнома асосида вақтинча ишлаяпман.

Менга пенсия тўлиқ тўланадими?

Яна битта саволимга жавоб беришингизни сўрайман. Қизим ҳам мактаб ўқитувчиси, 3 нафар фарзанди бор, кичик набирам 2 ёшга тўлмасдан яъни 1995 йилнинг 1 сентябридан, бошлаб қизим ишга чиқди. Қизимга ҳозирги пайтгача болани парваришлаш учун ҳар ойлик нафақани маблағ йўқ деб тўлашмаяпти.

Шу тўғрими?

**Сабоҳар ХУРРАМОВА,
Қашқадарё вилояти,
Китоб тумани.**

Пенсионерга йил давомида 2 ойгача бўлган муддатли меҳнат шартномаси асосида ишлаётган тақдирда пенсия тўлиқ миқдорда тўланиши кўзда тутилган.

Демак, Сизга март-апрель ойлари учун пенсия билан иш ҳақи тўлиқ миқдорда тўланиши мумкин.

Энди болани икки ёшга тўлгунга қадар парваришлаш учун онага тўланадиган нафақага оид саволингиз хусусида, шуни айтиш жоизки, она ёки болани парваришлаш учун таътилда бўлган бошқа шахслар, ўз хоҳишларига кўра таътил даврида тўлиқ бўлмаган иш вақти режимида ишлашлари мумкин. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 234-моддасида белгиланишича, бола парвариши таътилида бўлган шахсларнинг (онанинг) нафақа олиш ҳуқуқлари сақланиб қолади.

Маблағ йўқлигини рўкач қилиб, оналар ва болаларга белгиланган нафақаларни тўламаслик мутлақо асоссиз ва ноқонунийдир. Меҳнатга ва ижтимоий соҳага оид қонуний ҳуқуқ ва манфаатлари бузилаётган ходимлар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ёки суд идораларига мурожаат қилиш ҳуқуқига эгадир.

Ҳурматли таҳририят! «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалиги ходими» фахрий унвони учун пенсияга қўшиб бериладиган устамалар индексация қилинадими?

**Якуб МУСТАФОЕВ,
Жиззах вилояти,
Фориш тумани.**

Маълумки, Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига асосан фахрий унвонлар учун иш ҳақи ёки пенсияга қўшиладиган устамалар республикада ўрнатилган энг кам иш ҳақига нисбатан белгиланади. Демак, энг кам иш ҳақи индексация қилиниши билан устамалар ҳам ўз-ўзидан оширилмоғи шарт. Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунининг 49-моддасида алоҳида таъкидланишича, энг кам ойлик иш ҳақи миқдорлари ўзгарган тақдирда тўланаётган пенсиялар қайта ҳисобланади.

1. Ер солиғи нима?
2. Ушбу солиқни тўлашдан кимлар озод қилинади?

**Раҳим МИНГБОЕВ,
Самарқанд вилояти,
Каттақўрғон шаҳри.**

1. Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 6 майда қабул қилинган ва 1994 йилнинг 1 январидан бошлаб амалга киритилган «Ер солиғи тўғрисида»ги қонунига мувофиқ, ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланиш учун юридик шахслар (корхона, муассаса ва ташкилотлар) ҳамда фуқаролар ер солиғи тўлайдилар.

Ер солиғининг миқдорлари ер участкаларнинг сифати, қандай жойдалиги ва сув билан қандай таъминланганлигига қараб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Ер солиғи ер эгалари ва ердан фойдаланувчиларнинг хўжалик фаолияти натижаларидан қатъий назар белгиланган ер солиғи ставкалари миқдорида тўланади.

Қонунга мувофиқ, ер эгаси бўлган ёки ундан фойдаланган юридик шахслар ер солиғини, тўланиши лозим бўлган йиллик миқдорини, йилнинг ҳар чорагида тенг улушларда 15 февраль, 15 май, 15 август, ва 15 ноябрда: жамоа хўжаликлари, бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари ва ташкилотлари эса 15 сентябрь ва 15 декабрда тўлайдилар.

Ушбу Қонуннинг 6-моддасига асосан, ерга эгалик қилувчи ёки ундан фойдаланувчи ҳисобланган фуқаролар йилига 1 марта 1 ноябрга қадар ер солиғи тўлашлари керак.

Ер солиғи бериб қўйилган ер участкаларидан фуқароларнинг фойдалангани ёки фойдаланилмаганидан қатъий назар ундирилади.

2. Ер солиғи бўйича имтиёзлар хусусида «Ер солиғи тўғрисида»ги қонуннинг 9-моддасида ер солиғини тўлашдан доимий ва вақтинча озод қилинган юридик шахслар ва фуқароларнинг айрим тоифалари қайд этилган.

Солиқ тўлашдан бутунлай (доимий равишда) озод қилинган фуқаролар жумласига қуйидагилар киради:

-Яйлов чорвачилигининг чўпонлари, йилқибоқарлари, туябоқарлари, механизаторлари, ветеринария врачлари, техниклари, бошқа мутахассислари ва ишчилари (9-модданинг и (бандига асосан).

-Уруш қаҳрамонлари, уччала даражадаги Шуҳрат орденларининг нишондорлари, Меҳнат Қаҳрамонлари, уруш ногиронлари ва қатнашчилари ҳамда байналминал бурчини бажарган фуқаролар, I ва II гуруҳ ногиронлари, боқувчисидан маҳрум бўлган кўп болали оилалар, болалигидан ногиронлар, Чернобиль фалокати оқибатларини тугатишда иштирок этган фуқаролар, шахсий ва ёлғиз пенсионерлар - якка тартибдаги уй-жойлар қуриш ва шахсий ёрдамчи хўжалик юритиш учун белгиланган меъёрларда берилган ер участкалари учун ер солиғи тўлашдан озод қилингандир. (9-модданинг л/ банди).

Бошқа тоифадаги фуқаролар эса - ер участкалари берилган вақтдан бошлаб 3 йил давомида, бошқа жойдан кўчиб келган фуқаролар эса 5 йил давомида, якка тартибдаги уй-жой қуриш ва шахсий ёрдамчи хўжалик (томорқа) юритиш учун қонунларда берилган меъёрлар доирасида берилган ер участкалари учун ер солиғи тўлашдан озод қилинадилар.

Иккинчи жаҳон уруши қатнашчисининг оиласи телефон хизматидан фойдаланишда қандай имтиёзларга эга?

**Г. АХРОРОВА,
Андижон шаҳри.**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1990 йил 8 май Фармони билан Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларига ҳамда уларга тенглаштирилган бошқа фуқароларга биринчи навбатда уйлари (квартиралар)ига телефон ўрнатиш имтиёзи берилган. Улар телефонлаштириш учун белгиланган хизмат ҳақининг 20 фоизини тўлайдилар.

Телефон хизмати учун тўловларда уруш қатнашчиларига ва ногиронларига бошқа имтиёзлар кўзда тутилмаган.

Тошкент вилоятининг Зангиота туманидаги Акмал Икромов номли фермерлар уюшмасига қарашли иссиқхона кенгайтирилмоқда. Бир гектар ерда янги лимонзор барпо этилаяпти. Ҳозир мазкур экинлар оралиғида помидор, болғор қалампири етиштирилмоқда.

Суратда: сабзавоткор Ҳадича Исломова бригада бошлиғи ёрдамчиси Каримжон Худойбердиев билан иш хусусида фикрлашмоқда.

Н.Муҳаммаджонов олган сурат.

Касаба уюшмаларида

КАСАБА УЮШМАЧИЛАР – НАЗОРАТЧИЛАР

Пахтакор тумани ҳокимлиги қошида бозорлардаги ободончилик,тозалик ва кўрсатиладиган хизматлар сифатини назорат қилиб борадиган жамоатчилик комиссияси иш бошлади. Жамоатчилик асосида ишлайдиган доимий ҳаракатдаги ушбу комиссияга туман касаба уюшмалари ишини мувофиқлаштирувчи кенгаш раиси Убайдулла Низомов раҳбар этиб тасдиқланди.

Ушбу гуруҳ бозорлардаги қурилиш ва ободончилик ишларини жадаллаштириш, молиявий, ташкилий ишларни ҳамда тартиб-интизомни назоратта олиш, чайқовчилар ва олиб сотарларга қарши маъмурий органлар иштирокида кучайтирилган рейдларни мунтазам ташкил этиш ва бошқа долзарб вазифалар билан шуғулланмоқда.

**А.ЖЎЛБЕК,
«Ишонч» мухбири.**

БОЛАЛАР ЁЗИГА ТАЙЁРМИСИЗ?

Болалар ёзи эшик қоқмоқда. Дўппини бир айлантиргунча баҳор тугаб ўлкамизнинг энг сўлим гўшалари ўз эшикларини келажагимиз эгалари учун очишга бошлайди. Лекин бунинг учун ғоят катта ҳозирлик ва масъулият талаб этилади. Наманган вилояти касаба уюшмалари кенгаши мажлислар залида бўлиб ўтган йиғилиш худди мана шу масалага бағишланди. Унда шу соҳа бўйича вилоят комиссиясининг болалар ва ўсмирларнинг ёзги дам олиш, соғломлаштириш мавсумига тайёргарликнинг бориши юзасидан ҳисобот қараб чиқилди. Ушбу масала бўйича вилоят касаба уюшмалари кенгаши раисининг ўринбосари Рашидхон Мамажонов сўзга чиқди.

Йиғилишда болаларни ёзги соғломлаштириш мавсумига ҳозирликнинг бориши бўйича тегишли тармоқ қўмиталари раислари, вилоятдаги мутасадди ташкилотлар раҳбарларининг ахборотлари ҳам тингланди.

Йиғилишда вилоят касаба уюшмалари кенгашининг раиси Каримжон Раимжонов ва вилоят ҳокимининг ўринбосари Дилшодахон Далажоновалар нутқ сўзладилар.

**О.ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.**

Бир хат изидан

НАЖОТ ИСТАБ...

Оққўрғонлик ёш ўқитувчилардан таҳририятта шикоят хати келди. Мазкур масалани атрофлича ўрганиш, текшириш ва натижасини таҳририятта йўллашни жамоатчи мухбир Тиллабек Мирзааҳмедовга топширдик...

— «...Биз Оққўрғон туман Олимкент қўрғонида жойлашган Абу Али ибн Сино номли 3-ўрта мактабнинг бир гуруҳ ёш ўқитувчилари ҳақли равишда фарзандларимиз учун тўланиши лозим бўлган нафақа пулини ололмаслан хунобмиз. Жумладан, Абдураҳмонова Карима ўз фарзандига икки ёшгача тўланиши лозим бўлган 350 сўмлик нафақани 1994 йил сентябр ойидан бери, Укубаева Норхон 1994 йил декабридан, Йўлчиева Орзигул 1995 йил сентябридан, Марҳабоева Лобар 1995 йил ноябридан токи шу йилнинг февраль ойигача олмадилар.

Бу ҳақда туман халқ таълими бўлими мудирига ҳам, ҳисобчиларга ҳам бир неча бор мурожаат этдик, натижа чиқмади. Улар «фарзандлари икки ёшга тўлмасдан меҳнат фаолиятини бошлаган ҳар қандай ҳолим фарзандлари учун фақат эл қатори 50 сўмлик нафақа билан чекланадилар, — деган «ўз қонун»ларини рўкач қилмоқдалар...»

Хатга ўқитувчи ёш оналар имзо чекишган.

Кечагина қизил империянинг кўрсатма ва йўриқномаси асосида иш олиб борган Ўзбекистон эндиликда жаҳондаги ривожланган давлатлар қатори бозор иқтисодиётига ўтиш даврини собитқадамлик билан ўтамоқда. Ҳар қандай ўзгариш ва ривожланиш даставвал турли тўсиқларга учраши, шунингдек, маълум даражада қийинчиликлар туғдириши табиий ҳол, албатта. Бу нарсада айниқса, халқнинг турмуш фаровонлигини оширишда иқтисодий муаммолар кўпроқ кўзга ташланади.

Масаланинг ана шу томонларини ҳисобга олган юртбошимиз Ислом Каримов, Вазирлар Маҳкамаси раҳбарлари халқимизнинг ижтимоий ҳимояланишига алоҳида эътибор бериб келмоқда. Бозор муносабати натижасида нарх-навонинг кўтарилиши туфайли иш ҳақи, пенсия ва нафақа пуллари ҳам босқичма-босқич оширилиб, қатор фармон ва қарорлар чиқарилмоқда. Ўз-ўзидан ҳақли савол туғилади: меҳнаткашларнинг турмуш даражасини ошириш бўйича чиқарилаётган Фармонлар жойларда қандай бажарилмоқда? Юқорида таъкидланганидек, туманлошларимнинг шикоят хатини олишим билан Олимкент қўрғонидаги 3-ўрта мактабга етиб борганимда, биринчи смена тугаб, иккинчи смена аллақачон бошланган экан. Бу мактабда ўқиш бир сменада бўлганлиги сабабли хатдаги ўқитувчилар билан танишишим ва шикоят хати юзасидан суҳбатлашишнинг иложи бўлмади.

Директор хонасида директорга газетага юборилган шикоятни бериб, танишиб чиқишини ва шу масала юзасидан фикрлашишни илтимос қилдим. Хатни сассиз ўқир экан, типратикон босиб олган одамдек ўрнидан ғоз турди ва тутоқиб шундай деди:

— Улар нега мендан берухсат газетага ёзиб юборди. Шуларни деб мудир билан ҳокимиятта чиқаяпмиз... Сиз ҳеч нарсани билмайсиз, тушунмайсиз-да... Яқинда 11-мактаб ўқитувчилари иш ҳақини талаб қилгани учун директорини ишдан олиб ташлади. Бу воқеани эшитса мени ҳам...

Қарасам, директор хатда номлари қайд этилган ўқитувчи аёлларнинг роса пўстагини қоқадиган. Таҳририятдан берилган йўлланмани кўрсатиб директорга:

— Сиз бу ишга аралашмай туринг. Ишлаб туриб болаларига нафақа олмаётгани учун ҳокимнинг ҳам, ҳокимиятнинг ҳам айби йўқ, — уларнинг бусиз ҳам ишлари бошидан ошиб ётибди. Бу муаммо район халқ таълими бўлими, молия ва банк ўртасида ечиладиган масала, — дедим.

Эртаси куни туман халқ таълими бўлимига — касаба уюшма қўмитаси хонасига кириб борганимда, хонада уюшма раисаси — Насиба Мажидова жилдлардаги қоғозларни расмийлаштириш билан банд экан.

Қуюқ саломлашдик, ҳол-аҳвол сўрашдик ва мақсадга ўтдик. Шикоят хатни унга узатдим. Раиса хатни синчиклаб ўқигач, «яхши шу бугуноқ мактабга бориб ўша ўқитувчилар билан гаплашаман, текшириб кўраман, — деди.

Уюшма раисаси қоғозларни йиғиштириб чиқиб кетди. орадан бир чой ичгулик вақт ўтгач, жойига ўтириб телефон рақамларини терди. Киминингдир «эшитаман» деган овози эшитилди. «Ассалому алайкум! Сизмисиз... «Ишонч» газетасига 3-мактабдан 5—6 та ёш болали аёл ўқитувчилар шикоят ёзишиб, болаларининг икки ёшгача тўланадиган нафақа пулларини олмаётганини хабар қилишибди. Шуни текшириш учун мухбир келиб ўтирибди. Раҳбарларимиз билан гаплашиб чиқдим. Молия пул берса, тўлайверамиз, дейишди. Олдингизга борайликми, ё...»

Масала хамирдан қил суғургандек енгилгина ҳал қилинди — шикоятчи ўқитувчиларнинг нафақа пуллари тўхтатилган ойдан бошлаб сарҳисоб қилиниб, тўланадиган бўлди.

Олимкент қўрғонаидаги 3-ўрта мактабнинг бир гуруҳ аёл ўқитувчиларининг газетага йўллаган шикоятининг ижобат бўлиши тумандаги 46 та мактабдаги нафақа пулларини ололмай сарсон-саргардон бўлиб юрган ёш болали ўқитувчилари учун бир туртки бўлса не ажаб!

Шуни алоҳида эслатмоқчимиз. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Вазирлиги ва Молия Вазирлигининг 1994 йил август ойида қабул қилинган 85-сон Низомида икки ёшга тўлмаган фарзанд учун онаси меҳнат фаолиятини давом эттириши ёки эттирмаслигидан қатъий назар, нафақа тўлиқ тўланиши эътироф этилган. Бу ҳуқуқий ҳужжат ҳисобланади.

Тиллабек МИРЗА АҲМАД ўғли.

«ИШОНЧ» РЎЗНОМАСИ ТАҲРИРИЯТИГА

Оққўрғон тумани халқ таълими бўлими ва туман касаба уюшмаси ҳамкорликда 3-мактаб аёлларининг «Ишонч» газетасига ёзган шикоят — нафақа ва иш ҳақи тўғрисидаги хатини муҳокама қилиб туман молия бўлими билан келишилган ҳолда ишлаётган ёш болалик аёлларнинг нафақа пули ва иш ҳақлари тўхтатилган кундан тўлашга қарор қилинди.

**Б. БЕРДИҚУЛОВ, Оққўрғон тумани халқ таълими мудири.
Н. МАЖИДОВА, Оққўрғон туман халқ таълими касаба уюшмаси раиси.**

Маънавиятимиз жонкуярлари

ЮСУФХОН ТЎРА

Очерк

— Хизмат сафарига отланар эканман, ҳамроҳингиз ажойиб тақдирли инсон, дилбар, билағон суҳбатдош маза қиласиз, — деди ҳамкасбим. — Самимий фазилатли меҳроқибатли: кўпни кўрган икки дунё саодатини ўйлайдиган оқсоқоллардан. Сизга ҳавасим келяпти!

Мен у киши ҳақида илгари ҳам эшитганман, бир неча бор кўрган эдим-ку, яқиндан танишмасдим. Зукко дўстимнинг ҳолис баҳосидан кейин, журналист сифатида тақсирнинг шахсларига диққат билан қарай бошладим.

Урта бўйли истараси иссиқ, доим юзидан нур ёғилиб турадиган, инсонларга бўлган самимий муҳаббат ёлқинидан чеҳраси доим очиқ, вазмин мўйсафид. Меъёри билан расамадланган соқол-мўйлови ўзига ярашган, кўзлари эътиборли, маъноли боқади. Майин, ширали, ёшлигидан Қуръон тиловатига араб тили талафуззига мосланган хофизга хос овози хуш. Эгнида оддийгина, кўк мовутдан тикилган шарқона ёқасиз камзул, бўйнини сиқиб тугмачаси солинган оқ кўйлак, бошида махсус тикилган зар дўппига ўралган салла.

— Минг бор узр, мен ҳақимда ёзишингизга рағбатим бўлмаяпти. Тутган йўллари ҳаммамизга олий ибрат маёғи ҳисобланмиш жаноб Расул акрам саллолоҳу алайҳи васалломнинг муборак ўгитлари бор: «Эй мусулмонлар, сизлар мени мадҳ ва таъриф этишда насаро Исо алайҳисаломни мадҳ ва таъриф этган каби ҳаддан ошманглар ва муболаға қилманглар. Ҳақиқат шулдирки, мен Аллоҳ таолонинг бир бандасидурман». Сарвари оламки ўзларини шундай тутганларида, пайғамбари устиворнинг оддий уммати сифатида ўзни нечук таърифга лойиқ кўрайлик, азизим. Узр, эътиборларидан беҳад миннатдорман.

Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси раиси-муфтийнинг ноиби Юсуфхон Олимхонтўра ўғли Шокиров шундай деб туриб олдилар.

Табаррук зотнинг бу сўзлари самимий эди. Зеро, сафарда одамлар билан мулоқотда қилган муомалаларини кўриб, уламолар кенгашида, фузалолар, алломалар даврасида, анжуманлардаги, жума намозларидаги ваъзларини эшитиб, меҳрибон ота, оила сардори мақомида тутган режа-ю йўриқларини кузатиб тили билан дили бир, имон-эътиқоди мустаҳкам, камтарин, дин пешвоси кўз ўнгимизда гавдаланган эди. Кўнглимдан агар қалби Ислом зиёси билан нурафшон бу инсон филология фанлари номзоди сифатида фан йўлидан бориб илмий изланишларини давом эттирганларида академик даражасига етардилар, араб тили мутахассиси янглиғ ҳаракат қилганларида улкан таржимон, бошқа соҳаларга қўл урганларида ҳам ўша соҳанинг сарварларидан бўлардилар, деган фикр ўтган эди. Бунинг учун у кишида салоҳият, қунт, сабр-тоқат ақлидрок астойдил меҳнат қилиш қобилияти, юксак талабчанлик худо берган муҳофазот чиройли хулқ ташкилотчилик мавжуд.

Юсуфхон аканинг нозик табиатларини битта гапиришларини билганим учун чин юракдан отилиб чиққан илтижолари райига ўша захоти терс юрмай гап нишабини бошқа ёққа, ўртанча амакилари, республикамизда ҳам хорижда маълум ва машҳур афсонавий шахс, таниқли ижтимоий-сиёсий, давлат арбоби, ухровий ҳамда дунёвий илмлар соҳиби, катта ҳаётий тажриба эгаси, Соғуний тахаллуси билан қатор асарлар ёзган, атоқли Ислом намояндаси, Алихонтўра Соғуний ҳазратларига буриб юбордим.

Юсуфхон аканинг кўзлари чарақлаб, юзлари ёришиб, хушнудлик кайфиятидан овозлари янграб кетди.

— Узимники бўлганларидан айтмоқчиманку, ҳар томонлама худо берган одам эдилар. Катта тарихчи олим, тиб илмини яхши билган шифокор, Амир Темур ҳарбий мактабини чуқур ўрганган лашкарбоши, дилкаш зийрак улфат, мураббий десак муболаға бўлмас. Икки дунё саодати йўлини теран англаган инсон эдилар. Бизнинг ҳозирги юришимиз ҳам Аллоҳнинг марҳамати билан шу амакимизга эргашганимиздан, маслаҳатларига амал қилганимиздан. Уғитлари ҳали ҳам раҳнамо.

Хонаси келгандай туйилиб, узр сўраб луқма ташладим.

— Амакингиз, мен дунёга ислом парастгина эмас балки инсон параст бўлиб келдим ва ҳаётим давомида шунга содиқ бўлиб қолдим, деган эканлар.

— Ҳа, баракалла! — деб гапни улаб кетдилар Юсуфхон ака, бирон нарсадан мамнун бўлсалар, қониқиш ҳосил қилсалар ишлатадиган иборалари билан. — У кишининг лавзлари, фақат мен эмас, бутун сулоламиз тириклигининг мезони, ҳаёт йўриғи десам бўлади.

Қадимий, Юсуф Хос Ҳожибдек буюк аллома ўтган тарихий макон Боласоғунда, Туркистон ўлкасининг ҳозирги Қирғизистон Республикасидаги Тўқмоқ шаҳрида 1926 йилда ўзбек оиласида туғилган Юсуфхон ака ҳам эсини таниши билан амакиси танлаган йўлга тушади.

— Бу йил худо хоҳласа етмиш ёшликларини тўй қилар эканмизда, — деймиз ҳаддимиз сиғиб.

— Ҳа, баракалла! Иншооллоҳ, етти фарзанд — уч қиз, тўрт ўғилнинг волидаи меҳрибонлари билан ўтган кунларимизнинг олтин тўйи ҳам бор. Марҳамат қиласизлар, худо хоҳласа.

Юсуфхон аканинг ёшлик йиллари уруш даврига тўғри келган. Отаси Олимхонтўра деҳқончилик, боғдорчилик билан камтарона умр кечирарди. Ёш Юсуфхон кексайиб қолган отаси ёнига киради. Ишга яроқли барча кишилар жангга кетиб, хувиллаб қолган ўша вақтдаги «Путь к социализму» колхозида ишлайди. Трактор ҳайдайди, от-арава қўшиб хашак ташийди, боққа қарайди. Уқувли, барваста ўспирин буюрилган барча ишни хўп, деб бажариб кетаверади.

— Ишимдан катта-кичик хурсанд, даромад ҳам ўзига яраша, кўпни ўртасида эътибор қозонган бўлсам ҳам кўнглим ёришмасди, — деб эслайди ўша кунларни у. — Ҳар гал Юсуф Хос Хожиб замонидан қолган осмонга бўй чўзиб турган тарихий минора, бувамиз солган «Хожи домла масжиди»нинг ёнидан ўтганимда беҳосдан ўпкам тўлиб, ўкиниб хўрсиниб қўярдим. Отамнинг ҳикоялари эсимга тушади: «Шокирхонтўра бобонинг рўзғори зироатчиликдан бўлса ҳам, илмга, динга муҳаббат қўйган эдилар. Мудом биз — ўғилларини илм олишимиз учун имконият қидирардилар». Шокирхонтўранинг орзулари ушалиб ўғиллари Олимхонтўра билан Алихонтўрани Саудия Арабистонига юборишга эришадилар. Улар Макка, Мадина шаҳарларида таҳсил кўриб қайтишади. Сўнг Бухородаги «Мир Араб» мадрасасини тамомлашади. «Шундай ўғлим Юсуфхонтўра, — деган эдилар оталари — бувангиз илмимизни мукаммал бўлишига ҳаракат қилганлар. Айни вақтда тирикчиликни ўзлари намуна кўрсатиб ҳалол пешона теридан тебратишга ўргатганлар»!

Отасининг қимматли эсдаликлари қулоқлари тагида жаранглаган Юсуфхоннинг ёдига амакиси Алихонтўра Соғунийнинг ёшликда вақтни ғанимат билиб, тинмай ўқиб-ўрганишга ўзни уриш борасидаги ўгитлари келади. Айниқса, унинг «Ёшликда эгаллаган билим тошга ўйилган нақш» дегани миясидан чиқмайди. «Қани менда ўша нақш!» деб хўрсинарди, ўкинарди.

Бахтига 1943 йилда Узбекистоннинг пойтахти Тошкентда Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари идораси барпо этилди. Қўшни республикаларда, шу жумладан, Қирғизистонда қозилар фаолият кўрсатадиган бўлди. Диний идоранинг биринчи раиси-муфти Эшон Бобохон Ислом динини асосларини пухта билган, унинг арконларига қатъий амал қиладиган дадил, ишонч-эътиқодли мустаҳкам инсон эдилар. Узбекистондагина эмас, балки бутун Марказий Осиё республикаларида диндорлар у муҳтарам зотни ҳамда ўғиллари Зиёвуддинхон акани яхши танишар, ҳурмат қилишарди. Уз навбатида устоз Эшон Бобохон жойлардаги дин пешволарини ўзларига яқин дўст тутардилар. У кишининг тавсиялари билан Юсуфхон аканинг отаси Олимхонтўра Шокирхонтўра ўғли диний идора раёсатини аъзоси ҳам Қирғизистон қозиси вазифасига ўтадилар. Қозига турли ёзишмаларни йўлга қўйиш ёрдам бериш учун котиб лавозими таъсис этилди. Шунда ўша вақтда Қирғизистоннинг пойтахти ҳисобланган Фрунзега кўчган ота Юсуфхонни котиб вазифасига олиб кетади.

Юсуфхон аканинг дин илмини ўрганиш борасидаги орзусига йўл очилади. Оилада отасидан, опаси Иқлима пошшадан араб тилида Қуръонни ўқишни ўрганган, Суфи Оллоёр, Машраб, Ҳувайдо, Аҳмад Яссавий асарларини ёддан билган Ислом арконларидан, фалсафасидан хабардор Юсуфхон бу соҳадаги билимларини оширишга киришади.

— 1947 йилда Иттифоқ бўйича отамиз бошлиқ 40 киши Ҳажга борадиган бўлдик. Ҳужжатларни расмийлаштириш учун Москвага кетдик. У ерда Қозондаги жомеъ масжидининг имоми Қиём Қодирий исмли илмли, таби баланд дин арбоби билан танишдим. Астойдил Худо деганни ўзи қўллайди, деганларидек у одам менга «Дуруси ош-Шифоҳия» деган араб тили алифбосини бериб, уни дуруст ўрганишни насиҳат қилди. Менга жон кирди, арабчани кечасию кундузи мустақил пухта ўрганишга киришдим. Отамнинг мени узоқ кетказгилари келмаса ҳам бир амаллаб розиликларини олиб 1948 йилда таваккал қилиб Бухородаги «Мир Араб» мадрасасига ўқишга бордим. Танловда ғолиб чиқиб, саҳрода сувсираган ташна йўлчидай берилиб ўқишга киришиб кетдим. Бераётган дарсларининг билимдонлари бўлган Муҳаммад Амин домла тафсир, наҳв-араб грамматикасидан, Мулла Маҳжурий форс тили, фиқҳдан, Шаҳобиддин қори тиловати Қуръон, тажвиддан таълим беришди. Жуғрофия, тарих, одобнома сингари дунёвий фанлардан ҳам сабоқ олдим. Олти йил мадраса тупрогини ялаб эгаллаган билимларимни такомиллаштириш мақсадида 1955 йилда Миср Араб Республикасига-Қоҳирадаги дунёга машҳур «Ал-Азҳар» университетига отландим. Менга илк сабоқ берган отам, опам, устозларим номларини ҳурмат билан эслаганим, уларнинг салоҳиятини, берган билимлари жаҳон талаблари даражасидан қолишмаслигини таъкидлашдир. Бинобарин «Ал-Азҳар» университети кириш имтиҳонларини топширар эканман, синов ҳайъати билимимни юксак баҳолаб, бирданига учинчи курсга қабул қилди.

Университетни 1961 йилда муваффақиятли тамомлаб келган Юсуфхон қайси ишга киришни ўйлаб ўтирмади. Иккиланмай дин йўлини танлади Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари идорасида фаолият кўрсата бошлади. «Ал-Азҳар»да ўқиётганида қатор хорижий мамлакатларнинг давлат тизими ҳаёти, турмуш тарзи билан танишиб, ижтимоий воқеликни тўғри англаш, баҳолаш бобида анча тажриба орттирган йигит Советлар илондек бўғма турган динга хизмат қилишга отланди. Дунё тажрибасидан келиб чиқиб, дин маданиятнинг, тарбиянинг бир тармоғи сифатида соф ва таъсирчан, теран восита эканлигини кўрсатмоқчи бўлди. Мавжуд носоз сиёсатта исён тариқасида, коммунистик мафкуранинг даҳрийликдан иборат ўринсиз ҳатти-ҳаракатларига қарши имкон даражасида таъсир ўтказиш мақсадида барча бошқа манфаатлардан, ишлардан воз кечди. Диний идорада унга янги очилган Халқаро алоқалар бўлимини топширишди. Ўша вақтда кенг қамровли фаолият кўрсатадиган идора жуда чеклаб қўйилган эди. Зиёвуддинхон Бобохонов раис, Махсум ота муовин-икки киши ишлашарди. Юсуфхон билан уч, 1963 йилда котибликка келган Ғанижон Абдуллаев билан тўрт киши бўлишади. Ҳамма иш шу тўрт кишининг зиммасида эди.

— Биринчи иш куним ҳеч эсимдан чиқмайди, — деб ҳикоя қилади Юсуфхон ака. — Ҳеч қаерга бормадик, бирон кимса йўқлаб ҳам келмади, чақирув ҳам бўлмади. Хастимомдаги Диний идоранинг қоронғу ҳужрасида араб тилида ёзилган рисолани ўқиб ўтирардим. Остонада Зиёвуддин аканинг меҳр тўла овози эшитилди. Қалбимни у кишининг майин овози, вазмин гапириши тўлқинлантириб юборди. Бўсағаларига чиқдим. Ҳамфикрлилик ягона ички бир умид бизни бирлаштириб турарди. Кимсасиз ҳовлини айланиб юриб қама-қамалар, жарималар, турли тўғоноқлар қанчалик малоллик келтирмасин, барибир эртаси бор динимизни тиклаш учун собит қадам бўлишга келишиб олдик.

Юсуфхон Шокиров ўзининг билимдонлиги, мулоҳаза билан иш юритиши одамларга меҳрибонлиги, ширинсуҳанлиги билан тез орада мусулмонлар орасида ҳурмат қозонди. Унинг хонаси одамлар билан гавжум бўлиб қолди. Оҳиста хорижий мамлакатларда ҳам танила бошлади. Унинг саъй-ҳаракати билан Диний идоранинг чет эл мусулмон мамлакатлари, муфтиятлар, турли халқаро жамият ташкилотлар билан алоқаси ривожлана — бошлади. «Ал-Азҳар» университетида танишган дунёнинг турли бурчакларида яшаётган курсдошлари, ўртоқлари орқали тез орада Ироқ, Судан, Ҳабашистон, Фаластин, Ливия, Сомали каби ўттиздан ортиқ мамлакат билан ўзаро алоқалар ўрнатилди. Ҳайитлар билан муборакбод этишлар йўлга қўйилди. Муфти дунё миқёсида ўтказиладиган анжуман, машваратларда, диний маросимларда қатнашадиган бўлди.

— Ёш эканмиз, чарчашни билмасдик. Ишлар кўлами ортиб борарди, одам йўқлигидан дастлаб котиблик ҳам менинг гарданимда эди. Шунда ҳам илмга ташналигим қонмасди. Шу иштиёқ билан 1963—1967 йиллари Тошкент Давлат университетининг Шарқшунослик куллиёти қошида очилган кечки Араб бўлимида ўқидим.

Шарқшунос устозлар билан талабаларнинг учрашувларидан бирида атоқли олим Булгаков Павел Григоревич билан суҳбат қурган Юсуфхон Шокиров устознинг эътиборини тортади. Унинг масалаларга ўз нуқтаи назари билан ёндошиши, у ёки бу муаммони ечишда тўғри деб билган фикрида қатъий туриши, тинмай ўқиб келаётганлиги кўпни кўрган, кенг қамровли билим соҳибига маъқул бўлади. Уни илмий иш қилишга даъват этади, ўзи раҳбар бўлишга тайёрлигини билдиради. Юсуфхон ака худди излаб юрган нодир нарсасини топгандай қувониб кетади. Таниқли шарқшунос олим Баҳриддин Маннонов бошлиқ олимлар тавсияси билан Москвага йўл олади. У ерда Шарқшунослик илмгоҳи директори Бобожон Ғофуров, арабшунос олимлар Ш. Г. Шарбитов, Евгений Беляев ёш ўзбек арабшуносини қўллаб-қувватлашади. 1977 йилда П. Г. Булгаков раҳбарлигида «Ал-Азҳар» араб филологияси маркази» мавзуидаги илмий ишини муваффақиятли ёқлайди.

Юсуфхон аканинг юксак ички маданияти, асл зиёли, кўрган одамлар зотидан эканлиги сезилиб туради. Тўрга интилмасдан, кўзга ташланмасдан ўртароқда ўтиришга ҳаракат қиладилар. Заруратсиз ўзларича на гап, на луқма ташлайдилар. Аммо, ўта зийраклик ҳам зукколик билан ҳамманинг нигоҳи ўзларига қаратилганлигини, тикланаётган динимиз атрофидаги муаммолар ҳақида гапириб беришларига кишиларнинг муштоқлигини сезиб, ўша муҳитта яраша қисқа, лўнда, аниқ қизиқарли маъруза қилишдан, суҳбатдан ўзларини олиб қочмайдилар.

— Йиллар ўтди. Диний идорада раҳбар ўзгарди. Узимнинг ижтимоий ҳаётдаги ўрнимни яхши англардим. Дин давлат ишларига мафкурасига аралашмай аҳлоқий, маънавий жиҳатдан ёрдам бериши керак, деб ўйлардим. Дунёда маст-аластлик, зино сингари зарарли одатлар бор экан, уларни тугатиш учун дуоларимиз зарур деб билардим. Муфтининг муовини сифатида шу фикрни ўтказишга ҳаракат қилардим. Қайта қуриш даври дин пешвоси-муфти жанобларига бу йўналиш маъқул бўлмай, мени сиртдан ҳали расмийлаштирилмаган, йўқ пенсияга чиқариб қўйди.

Бола-чақа, рўзғор ташвиши, адолатсиз ишдан бўшатиш бошига тушган Юсуфхон ака, ундан чиқиш йўлини қидирди. Яхши ҳамки колхозда ишлаб юрганида касаба уюшмасига аъзо бўлган экан. Пенсияга ўша ҳужжат асос бўлди. Нафақа олиб, оиласини тебратиб, дин асосларига тааллуқли тарихий адабиётларни ўрганиб, зарурларини араб, форс тилидан ўзбекчага таржима қилиш билан шуғулланиб кун ўтказа бошлади.

Мовароуннаҳр мусулмонлари идорасига янги раҳбар келиши билан катта тажрибага, илмга эга бўлган Юсуфхон тўрани яна ўз ишига тиклади. Диндорларга мустақиллик берган кенг имкониятлардан тўғри фойдаланиш, тобора кўпайиб бораётган масжидлар ишини ташкил этиш вазифалари юклатилган ноиб, ҳормай-толмай хизматда. Сиҳат-саломатлик, омад тилаб, дин равнақи йўлида аждодлар ишини авлодларга етказишда улкан самаралар ёр бўлишини истаб қоламиз.

Расул РАҲМОНОВ.

Долзарб мавзу

МАОРИФГА МЕҲР ЗАРУР

Буюк келажагимизнинг эгалари бугун мактабларимизда, лицейларда билим ва тарбия олаяптилар. Фидоий муаллимлар уларга меҳру муҳаббат билан сабоқ бераяптилар. Давлатимиз халқ таълимининг ривожига имкон қадар эътиборни қаратаяпти.

Мен қишлоқ ва шаҳарлардаги мактабларда бўлиб, ўқитувчилар билан суҳбатлашиб, халқ таълимига, айниқса қишлоқ жойларда имкон қадар эмас, юз, ҳатто икки юз фоиз эътибор берилиши зарурлигини ҳис этаман. Илму маърифатта, ўқитувчилар маошига сармояни сира-сира аямаслик зарур. Агар биз бугун маорифга туганмас хайрихоҳлик кўрсатсак — эртага комил ўсган фарзандлар иқтисодимиз ва сиёсатимизга юз карра фойда келтирадилар. Юзимиз ёруғ, келажагимиз порлоқ бўлишини бугунги авлод таъминлайди. Акс ҳолда...

Худди шу нуқтаи назар билан Фарғона тумани халқ таълими ишлари ва муаммолари билан танишдим.

Аввало шуни айтгим келадики, туман халқ таълими бўлимига камтарин инсон, тажрибали устоз, республика халқ маорифи аълочиси Ҳалимахон Хўжақулова фидойилик билан раҳбарлик қилмоқда. Деярлик йигирма йилдан бери шу ерда, мана шу масъул вазифада ишлаб, ўттиздан ортиқ мактаб, йигирма бешдан ортиқ болалар боғчаси қурилишига бош-қош бўлди. Юзлаб муаллимларни тарбиялаб етиштирди. Минглаб ёш авлод камолотига ҳисса қўшди.

Икки-уч кун давомида Ҳалима опа билан бирга мактабларни айланарканман, унинг эл ўртасида ҳурмати баландлигини кўрдим.

Туманда 58 та мактаб, 38 та боғча бор. Уч минг нафардан ортиқ ўқитувчи билан жавоб-муомала қилинади. Ҳалима опа ва унинг муовини Олимжон Жамолов биринчи навбатда мактаблар ҳудудининг тоза, саранжом-саришта, боғ-роғли гулзор бўлишини, юриш туриш, муомила маданиятини талаб қилишади. Тез-тез мактабларда бўлиб, давомату, тартиб-интизомни ишчанлик билан кузатишади. Масалан, биз Абу Али ибн Сино номли 55-мактабга биринчи куниёқ тасодифан кириб бордик. Ҳовлилар, синфхоналар нақадар тоза. Мактаб мевали боғ қўйнида. Боғдаги дарахтлар шунчалар чиройли тартибга келтирилганки, кўриб, баҳри-дилингиз очилади. Иноятхон Ғуломова зийрак, ташкилотчи директорлардан экан. Бахтиёр Назаров, Кенгаш Дадабоев, Ҳусанбой Қурбоновлар директор бўлган 1, 10, 12-мактабларда ҳам шундай покизалик ва тартиб-интизом кўрдик. «Интизом-тозаликдан бошланади, поклик-соғлик гарови», дейди Ҳалима опа. Хуллас, мақтовга ўтиб кетсак, достон ёзишга арзигулик. Лекин бугунги бозор иқтисоди даврида ҳар бир мактабнинг, ҳар бир муаллимнинг муаммоси бор.

— Ҳалима опа, бугунги ўтиш даврида тумандаги мактабларга ҳомийлик масаласи қай аҳволда?

— Яқинда газетада ёзувчи Мақсуд Қориевнинг бир сўзини ўқиб, жуда таъсирландим. «Эски шаҳарнинг Тарновбоши маҳалласида Собир домла деган кишининг мактаби бўларди. Ўша олийжаноб маърифатпарвар инсон энг оғир қийинчилик йиллари ўз уйини мактаб қилиб, болаларни ўқитган эди. Мен биринчи синфга ўша ҳурматли зотнинг мактабига борганман...»

Қаранг, қанчалар савобли ишлар қилишган ота-боболаримиз. Ҳозир ҳам шундай маърифатпарвар инсонлар топилади. Масалан, қувасойлик тадбиркор Набижон Маҳмудов ўтган йили ўз корхонаси даромадидан 4 миллион сўм сарфлаб, она қишлоғида мактаб қуриб берди. Қани энди, бизнинг туманда ҳам шундай меҳри дарё ҳомийлар топилса-ю, пул масаласи ҳал бўлмагани учун қурилиши тўхтаб қолган бир эмас, 4 та мактабда ишлар юришиб кетса... Қани энди, 58 та мактабимизнинг ҳаммасига табиий газ етиб борса. Ҳозирча отанг яхши, онанг яхши деб юриб, ташкилотларга кеча-кундуз тинчлик бермай, 22 та мактаб ва 19 та боғчани газлаштириб олдик. Айтишгагина осон, бу ишда Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати, барака топгур — Ҳомиджон Йўлдошев Тошкентдан туриб, бизга ёрдам қўлини чўзди, Маорифнинг чинакам ҳомийси у.

Туманимизда ҳам ҳомийлар йўқ эмас. Нон комбинати директори Алижон Каримов, Тожихон Шодиева номли жамоа хўжалиги раиси Раҳмонали Сафаров, бройлер фабрикаси директори Рўзимат Тошпўлатов ва 87-қурилиш ташкилоти раҳбари Муҳаммаджон Искандаров сингари жонкуярлар мактабларни таъмирлаш, яхши ўқитувчиларни рағбатлантириш, аълочи ўқувчиларга стипендиялар бериш ва спорт ишларига ҳомийлик қилишмоқда. Қани энди савоб ишларини амалга оширувчи, ёш авлод учун чин юракдан қайғурувчи бундай саҳий кишилар сафи кенгайса...

° Ҳалима опа, тўғри айтдингиз, куни кеча сиз билан 24-мактабда бўлган спорт мусобақалари тантанасида иштирок этиб, қанчалар хурсанд бўлдик. Раҳмонали Сафаров бу мактабни оталиққа олган эканлар. Ўзлари ҳам иштирок этдилар. «Колхозчиларимизга нима берсак, муаллимлар ҳам бундан баҳраманд, ° дедилар Раҳмонали ака, ° мева, сабзавот, ун берамиз. Ўқитувчининг кайфияти аъло бўлса ° самарали дарс ўтади». Жуда тўғри гап. Қаранг-ки, ушбу мусобақага ҳам ҳомий эканлар. Соғлом танда-соғлом ақл бўлишини яхши тушунар эканлар. Бокс бўйича беш карра Ўзбекистон чемпиони Содиқжон Насриддинов шу мактабнинг ёш боксчилари тўгарагига раҳбарлик қиларкан. Ажаб эмас, келажакда бу мактабдан янги Рисқиевлар, Григорянлар етишиб чиқса. Футбол ва шахмат секциялари ҳам яхши ишларкан. Ғолиб ўқувчиларга Раҳмонали ака ва вилоят спорт қўмитаси раҳбарлари совринлар топширганда мактабда нақ байрам бўлиб кетди.

— Ҳа, бу мактабдан вилоятимиз шарафини улуғлайдиган ажойиб спортчилар етишиб чиқишига ишонаман. Чунки мактаб директори Иброҳим Содиқов ҳам спорт ишқибози. Умуман, ҳам яхши ташкилотчи, ҳам жонкуяр раҳбар. Болаларни севади. Қолаверса, Раҳмонали Сафаров бор! Жуда кўп мактабларимизда мана шундай тўгараклар ташкил қилганмиз. Лекин уларга ҳомийлар топилганича йўқ.

° Президентимиз Ислом Каримов «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобида биринчи навбатда мактаблар олдига юксак талаблар қўйганлар. «Миллий тикланиш йўли юқори саводхонлик, юксак маданият орқали ўтади. Шунинг учун ҳам маълумот даражаси, профессионал тайёргарлик даражаси XXI аср арафасида бизнинг ижтимоий ривожланишимизнинг ўлчови бўлиб қолмоғи керак», деб таъкидладилар. Худди шу талаблардан келиб чиқиб, туман мактабларидан ўқитишнинг илғор тажрибаларидан фойдаланиляптими? Мактабларда фанлар бўйича ўқитувчилар етарлими?

— Бугунги бизнинг вазифамиз таълим сифатини жаҳон стандартлари даражасига етказишга йўналтиришдан иборат. Яқинда Тошкентда Халқаро Дипломатия университетида халқ маорифи мудирларининг ўқувида ҳам шу фикр таъкидланди. Ва биз иқтисод, ҳамда менежментлик асосларидан малака ошириб, имтиҳон топшириб қайтдик. ЭҲМлар бизнинг билимимизга баҳо қўйди. Бозор иқтисоди шароитида ҳар бир раҳбар бу соҳани яхши билиши керак. Биз мактаб директорлари ва ўқитувчиларнинг малакасини оширишга биринчи ўринда эътибор бераяпмиз. Иқтидорли ўқувчилар лицейи ташкил қилдик. Мактабдан ташқари яна еттита ҳунар ўрганиш марказлари очганмиз. Лекин мактабларимизга математика, информатика, тарих, инглиз тили, тил-адабиёт фанлари бўйича 85 нафар ўқитувчи етишмайди. Фарғона шаҳридаги университет ўқитувчилари ҳафтада икки марта келиб дарс беришарди. Йўлкира қимматлашгани учун бунинг иложи бўлмай қолди. Бу борада ўқитувчиларни ижтимоий ҳимоялашни вилоят касаба уюшмалари кенгаши унутиб қўймаслиги керак.

Ҳозирча 31 та мактабда компьютер бор, қолган мактабларни бу ажойиб техника билан таъминлашга маблағ топишимиз керак. Хариталар, кўргазмали қуроллар етишмаслигини ижодкор ўқитувчиларимиз тинимсиз меҳнатлари билан озми-кўпми тўлдириб бораяптилар.

Маданият вазирликлари, ҳокимликлар мактаб кутубхоналарини бойитишга алоҳида аҳамият беришларини истардим. Яқинда бир газетада АҚШ маорифидаги ўзига хослик ҳақида ўқиб қолдим. Уларда кутубхона барча таълим-тарбия жараёнларининг маркази экан. Турли-туман китоблардан, механик воситалар, аудио-видео кассеталаридан ўқувчилар бемалол фойдаланишади. Дунё воқеалари, янгиликлар билан танишиш имкониятлари ҳам мавжуд бўлиб, ҳатто айрим дарслар кутубхонада ўтиларкан.

— Шу билан бирга Ҳалима опа, ўқитувчиларнинг маоши бошқа касб эгалари маошидан кўп бўлиши керак. Ахир улар инсонни тарбиялаб, ўқитишдек муқаддас вазифани адо этаяптилар. Ўқитувчи барча ташвишлардан холи яшаши, бутун фикри-зикрини болаларга бағишлаши керак.

— Жуда тўғри! Энг буюк ва энг қийин касб эгалари — ўқитувчиларга давлатимиз ҳар қанча эътибор берса, арзийди. Олий тоифали ўқитувчига бериладиган рағбат пулини ҳам ошириш керак-ки, ўқитувчи кўпроқ излансин. Ҳозир тоифалар учун тўланадиган ҳақ ниҳоятда оз, бу эса ўқитувчининг қизиқишини, интилишини сусайтиради. Услубчи ўқитувчиларга, стажи ошиб борган муаллимга қўшимча ҳақ тўлашни яна жорий этиш керак. Уйларига ҳали газ ўтказилмаган ўқитувчиларга кўмир пулини бериш ҳам муаммо бўлиб турибди. Сиз ҳали ўқитувчиликни ташлаб, тижоратга ўтиб кетган ўқитувчилар ҳам борми, деб сўрадингиз. Менимча ўқитувчилик қўлидан келмайдиган, номигагина дарс бериб юрганларгина мактабни ташлаб, тижоратга ўзларини уришди. Ундайлар бармоқ билан санарли. Чинакам ўқитувчилар, болаларни севганлар ҳар қандай шароитда ҳам ўз касбидан воз кечмайди. Ана шундай фидойи ўқитувчиларимиз кўплигидан фахрланаман!

° Ҳалима опа, Фарғона тумани Меҳнат биржасидан олган маълумотга кўра, туманда етти ярим мингдан ортиқ ишсиз бор экан. Яна рўйхатдан ўтмаган ишсизлар ҳам бордир. Бунинг сабаби туманда саноат корхоналари, кичик ва қўшма корхоналар ташкил этилмаганидир. Мева-сабзавот етиштиришга ихтисослашган туманда консерва заводи йўқлиги таажжубланарлидир. Шунинг учун ҳам сизларнинг вазифангиз мураккаб ва масъулиятли. Тадбиркорлар, ташкилотчилар, фермерлар етиштириб, яқин орада бу кемтикликни тугатишга киришиш керак.

— Худди ана шу мақсадда 861 ўқувчини айрим фанлардан чуқурлаштирилган режа асосида ўқитмоқдамиз. Бир қатор мактабларда атлас тўқиш, шолча тўқиш, этикдўзлик, кулолчилик ва бошқа халқ ҳунармандчилигининг турли соҳалари бўйича ҳунар ўргатиш йўлга қўйилди. Юқорида айтганим лицей мактабида иқтидорли ёшлар вояга етмоқда. Ҳунар марказларида ўқитувчилар ўзлари қизиққан соҳалар бўйича ҳунар ўрганаяптилар. Иншооллоҳ, яқин вақт ичида ажойиб, малакали кадрларга эга бўламиз.

Хуллас, бутун куч-ғайратимизни бор имкониятларни ишга солишга ҳаракат қиламиз ва бугун-эрта халқ маорифидаги айрим муаммолар ҳал бўлишига ишонамиз.

Санъат МАҲМУДОВА,
«Ишонч» мухбири.

Иззат топган отахон

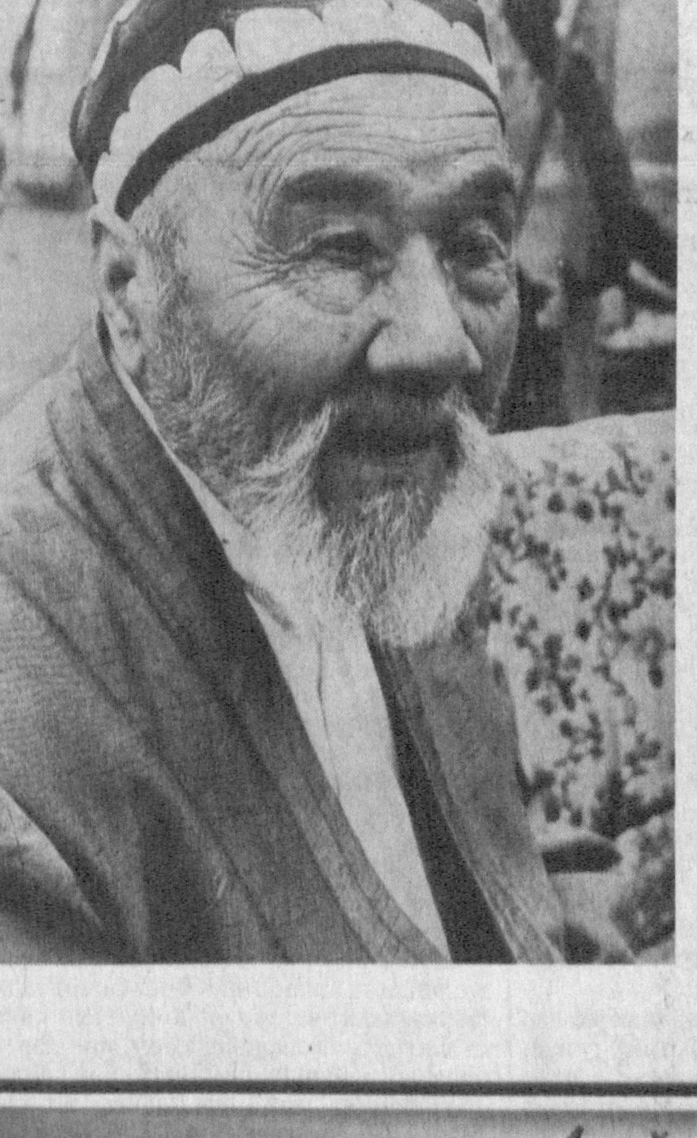

Гуллар шаҳри Наманганнинг қоқ марказидаги Сўфизода маҳалласида истиқомат қилувчи Эргашбой ота Содиқов асримиз тенгдоши. У бу йил 96 баҳорни қаршилаяпти.

Эргашбой ота эсини танибдики, халқ хизматида. Энг аввал 30-йилларнинг бошларидан то урушга қадар ҳозирги Тўрақўрғон тумани қишлоқларида новвойлик қилди. Сўнг урушда фашизмга қарши жангларда иштирок этди. Орден ва медаллар билан тақдирланди. Даҳшатли жанггоҳлардан эсон-омон қайтиб, яна ўзини меҳнат қучоғига отди.

Эргашбой ота мана салкам 100 ёшни қоралаётган бўлса-да, ҳали анча тетик. Маҳалланинг яхши-ёмон кунларида доимо халқ билан бирга. Тўй- маъракаларда кишиларнинг энг яқин маслаҳатгўйларидан бири сифатида ҳали-ҳамон элнинг иззатида.

Суратда: Эргашбой ота Содиқовнинг юзларидан кулги ҳеч аримайди.

Реклама

«ЯНГИЙЎЛМЕБЕЛЬ»

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТИЖОРАТ ШИРКАТИ ҚУЙИДАГИ МАҲСУЛОТЛАРНИ СОТИБ ОЛИШНИ ТАКЛИФ ЭТАДИ:

Офис мебеллари;
«Янгийўл» номидаги юмшоқ мебеллар;
«Шаҳризода» номидаги ётоқхона мебеллари;
Ёзув столлари;
Уйга ўрнатиладиган турли катталикдаги кўзгулар;
Йиғма мебеллар;
Кўрпа, кўрпачалар, кўрпа жилдлар;
Одеял, ёстиқ жилд ва матраслар;
Мебеллар ва ётоқхона жиҳозлари савдо тармоқларидаги нархлардан 30 фоиз арзон.
Тошкент вилояти ҳудудидаги ташкилот ва корхоналар мебеллардан катта ҳажмда харид қилгудай бўлса, мебеллар кўзланган манзилга транспорт ҳақи олинмай ширкат томонидан етказиб берилади.

Манзил: Тошкент вилояти, Янгийўл шаҳри, Р.Назирова кўчаси, 30-уй.

Телефонлар:
(3712) 7-58-90, 7-24-75

Ажойиботлар оламида

РОБОТ ҚОВУН ЭКАДИ

Исроилнинг Вулкани ва Вейцман институтлари олимлари Американинг Пардью университетидаги ҳамкасблари билан ҳамкорликда яқин орада қишлоқ хўжалик жаҳон бозорига қовун терадиган роботни чиқармоқчилар. Мазкур мослама қовунларни танлаб теришдек сермашаққат ишни бажариш учун, шунингдек, уруғ қадаш ҳамда ўсимликни парвариш этиш учун мўлжалланган. Унинг андозаси ҳозир синовдан ўтказиляпти.

Бундай робот яратиш мураккаб масаладир. Юзаки қараганда, қовун териш осон, кўп малака талаб этмайдиганга ўхшаб кўринади. Амалда ўткир зеҳн, ҳид билиш хусусияти, забардаст ва чаққон қўллар зарур. Қовун палаклари ҳамда ҳамакларга зарар етказмасдан етилганини топиб узиш сўнгра заха етказмасдан авайлаб ҳосил идишига солиш керак. Сўнгги тўрт йилда «Қишлоқ хўжалигига атаб тадқиқотларни ривожлантириш бўйича икки томонлам жамғарма (BARD) Исроил-Америка ҳамкорлиги лойиҳаси доирасида илмий-тадқиқотлар олиб боришга ярим миллион доллар сарф қилди. VIP ROMPER нинг (яъни роботнинг) ишлай бошлаган андозаси 75 минг доллар туради. Унинг яратилиши билан тадқиқотларнинг бир босқичи туғалланди. Ҳозир робот синовдан ўтказилмоқда ҳамда Исроилнинг дала шароитларига мослаштириб такомиллаштирилмоқда.

Вулкани олийгоҳи ҳузуридаги қишлоқ хўжалик инженерлари институти олими, доктор, Яэль Эданинг айтишича, Исроил бир томондан қишлоқ хўжалиги соҳасида ишчи кучларининг етишмовчилигини ҳамиша бошидан кечираётгани сабабли ҳосилни йиғиб-териб олиш учун роботлар яратишдан жуда ҳам манфаатдор. Иккинчидан эса, қишлоқ хўжалик техникасини яратиш бўйича орттирган катта тажрибага ҳамда юқори даражали технологияларга эга. Бундан ташқари мамлакатда турли-туман иқлим минтақаларининг мавжудлиги ва деҳқончилик мавсумининг узунлиги мосламани деярлик йил бўйи дала шароитларида синовдан ўтказиш имконини беради.

Роботнинг ҳар бир тури ҳосилни танлаб териш учун ўзининг алоҳида хусусиятларига эга. Ҳозирги кунда теримчи роботларни ишлатаётган 10 мамлакатнинг кўпчилигида олма ва апельсин йиғиш мосламалари қўлланиляпти. Бунда мева дарахти атофида турли вазиятларда туриб ишлайдиган «муқимжон робот» керак. Исроил ва Америка олимларининг қовун териш бўйича яратган янгилиги ўзига хос ноёб нарсадир. У анча енгил дала шароитларида ишлатиш учун мўлжалланган бўлиб айни пайтда айрича вазиятларда ҳам у ёқдан бу ёққа юради.

— Саноатнинг юқори технология соҳаларида ҳам роботлар асосан майда-чуйда ишларни бажариш учун қўлланилади, — деб давом этди доктор Эдан. — Қишлоқ хўжалик робот техникаси олдида ҳали бундан мураккаб масалалар турибди. Робот ноқулай муҳитда: чангда, нотекис жойда ҳамда гоҳ совуқ, гоҳ иссиқ шароитларда ишлаши керак.

Яшил ва сариқ рангларни фарқ қиладиган мослама қовунларни иккита видеокамера ёрдамида топади. Улар палакларни жойидан қўзғатиш учун ҳаво оқими юборадиган вентиляторлар билан жиҳозланган. Камералар пайкалда тепадан пастга қараб жойлашган бўлиб, тасвир бир вақтнинг ўзида камерадан роботнинг компьютерли юраги-процессорга узатилади. Компьютер ёруғлик ҳамда матн аксига доир маълумотларни сархиллаб таҳлил эттач ўз хотирасидагига ўхшаш қовунни топиб, жойини қайд этади. Сўнгра уни узиб конвейр пилтасига олиб қўйиш бўйича ўзи қиладиган ҳаракат режасини тузади.

«Қовун» деб белги қўйилган тасвирлар сарғайган палак ва тупроқ аксидан фарқ қилиш учун нигоҳга тушган нарсалар яна сархилланади. Унинг катта-кичиклиги лазер аниқлагичларнинг маълумотларига мос келиши керак. Мослама синов чоғида қовунларни 85 фоиз аниқ саралаб бера олди.

Робот ҳосил ётган жойни топгач, энди унинг пишган ё пишмаганлигини аниқлайди. Бу ишни Пардью университетида бунёд этилган мослама адо этади. У маст ҳолда автомашина ҳайдовчиларининг ширакайфлигини исбот этишда қўлланиладиган нафас таркибини аниқлагичга ўхшайди. Маълумки, етилган қовунда муаттар ҳидлар тарқатувчи этилен моддаси мавжуд. Сенсор худди ана шу хушбўй ҳидларни ўлчайди. Пардью дорилфунуни олимлари қовуннинг пишган кунини аниқ билиб олишга эришдилар. Энди тадқиқотчилар фақат банд берган қовунларни уза олиши учун сенсор сканери билан сенсорнинг уйғун ишлашини синовдан ўтказишмоқда.

Робот компьютери қовун узишда энг яхши, мақбул йўлни топади. Робот андозасини яратиш жараёни шуни намоён этдики, қовун уруғи бир эгатнинг икки тарафига шахмат усулида диогонал бўйлаб экилгани маъқул. Пишган қовунлар пневматик равишда бошқарилувчи бир жуфт дастак билан узилади. Дастаклар учида илмшсимон чангаклар мавжуд бўлиб улар қовунни инсон дасти-панжаси билан кўтаргани каби иш тутади.

Ихтирочиларнинг ниятлари 5-10 йилдан сўнг ўзиюрар роботни тижорат бозорига чиқаришдан иборат. Ушанда фермерлар компьютер экрани қаршида ўтириб робот ишини кузатишса бас. Ҳал-ҳал пишган қовунларни роботларнинг ўзи узиб йиғиб беради.

Олимлар келажакда карам, ошқовоқ ва шунга ўхшаш бошқа экинлар кучатини экиш, парваришлаш ва ҳосилини йиғиш учун теримчи роботлардан фойдаланиш уларнинг баҳосини ўрта ҳол фермер курби етадиган даражада бўлишига умид боғлаяптилар.

Дониэла АШКЕНАЗИ.

Одамийлик дарслари

Дўппингизни олиб қўйиб, бир дам сурингиз хаёл,
Тирикликда қанча савоб, қанча гуноҳ қилдингиз.
Сиз яшаган битта умр бўлмадимикан увол,
Нечта гулни парваришлаб, нечтасини юлдингиз.

Одам бўлиб бу дунёда, одамийлик дарсларин,
Сабоқларин олиб, қайта беролдингизми элга.
Ҳам вақтида уздингизми эзгуликнинг қарзларин,
Тутдингизми заифлару дармонсизларга елка.

Силла қуриб, бурда нонга зор бўлганда ўзингиз,
Оч қолганга бердингизми сизга аталган нонни.

***

Бировларнинг насибасин юлмадими қўлингиз,
Умрингизнинг зар тахтига қўйдингизми Иймонни.

Кўрдингизми баб-баробар ҳам шоҳу ҳам гадони,
Ҳатто чумчуқ, қумурсқага бермадингизми озор.
Асрай олиб ўзгаларнинг танасидаги жонни,
Жонингизга бировларни қилдингизми харидор.

Эҳ-ҳе , инсон бўлиб яшаш ˚ энг мураккаб бурч экан,
Буюк тоғдан ҳам оғирроқ экан унинг масъули.
Қонун: умр ˚ гулшанига оралар экан тикан,
Кошки эди, ҳар биримиз бўлсак гулшаннинг гули.

***

Сен осмонга қиласан даъво,
Менга замин дардлари керак.
Сен кўклардан излайсан маъво,
Менинг маъвом дард тўла юрак.

Сенга керак бус-бутун олам,
Менга эса кифоя Ватан,
Сен излайсан минг битта кўлам,
Менга етар жон учун бир тан.

ВАТАН ДЕГАН НИМАДИР ЎЗИ...

«Ватан деган нимадир ўзи...»,
Деб сўрадинг мендан болажон.
Сенинг кўзинг рангида кўзи,
Унинг жони танангдаги жон.

Ватан - бу сен ухлаган маҳал
Бошинг узра айтилган алла,
Ватан˚ дилда қолгучи тугал,
Болалик деб аталган палла.

Саррин еллар эсса ҳар баҳор,
Бил-ки, ўша Ватан нафаси.

Куйга тўлса олам ҳар наҳор,
Бил-ки ўша Ватаннинг саси.

Ватан кўзи термулган сенга,
Сенинг томон чўзиқ қўллари.
Онанг каби таянган сенга,
Йўлинг билан туташ йўллари.

Ватан - бу эл, бу ҳалқинг, болам,
Юракдаги ардоқли сиринг,
Сийнасига жо бўлган олам,
Ватан, болам - сенинг тақдиринг...

ЎЗ ЙЎЛИНГНИ ИЛИНМА МЕНГА

Дўстим, менга ўз йўлингни илинма асло,
Ахир сендек бўлолмасман, минг тиришсам ҳам,
Мени тамом бошқа лойдан яратган Аллоҳ,
Тамом бошқа ҳислатларни менда этган жам.

Сен талашган обрў ўхшар дур шодасига,
Кўз ўйнатар, аммо тешиб ипга тизилар.
Ҳақиқатим тиғи ногоҳ биронтасига —
Тегиб кетса, пароканда бўлиб узилар.

Сен ҳамиша тилга олган «буюк ҳақиқат»
На дўстингга, на элингга келтиради наф,
Ҳақиқатинг хизмат қилур ўзингга фақат,
Оддий тилда унинг номи аталадур нафс.

Менинг эса Ҳақиқатим тамом ўзгача,
Ҳислатларимни манфаат деб кўммас дилимга.
Урилса ҳам бало бўлиб бошимга гарчанд,
Ҳукм каби, қасос каби чиқар тилимга.

Ва мен уни маржон қилиб кўз-кўз этмасман,
Ўзим каби ҳақиқатим бўйсунмас, ўжар.
Минг аврасанг ҳам кетингдан асло кетмасман,
Ўз йўлимда кутса ҳам-ки мени тубсиз жар.

Бу йўлимда хатарлар кўп, этар дилим ғаш,
Ёлғонлар кўп, бўхтонлар кўп, фитналар бисёр.
Аммо мени ҳар қадамда тўкмоқдек саркаш-
Ҳақиқатим қўллаб келар˚ бўлиб дўст ва ёр.

Нодира РАШИДОВА

Маданият хабарлари

МИРЗАЧЎЛ ЎЗЛАШТИРИЛИШИГА БАҒИШЛАНДИ

Гулистон давлат университетида илмий-назарий конференция бўлиб ўтди.

Мирзачўл ўзлаштирилишининг 40 йиллигига бағишланган бу конференцияда университетнинг «Умумий тарих» кафедраси доценти В.Азарский, тарих фанлари номзоди, доцент М.Омонжулов, талабалардан В.Лукин, М.Махмудова, Л.Давронова ва бошқалар ранг-баранг мавзудаги эсдалик ва рақамларга бой маърузалар ўқишди.

Конференцияда вилоят уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши раисининг ўринбосари К.Сатторов иштирок этди ва ўзининг чўл ҳақидаги эсдаликларини сўзлаб берди. Шунингдек, Мирзачўл тарихини ёритилишда муносиб фаолият кўрсатаётган вилоят архивининг олиб бораётган ишлари тўғрисида вилоят архиви бошлиғининг ўринбосари Д.Мирқурбонова шу ҳақда гапирди.

Чўл ўрнида қад ростлаган гўзал шаҳару қишлоқлар, кўплаб маданий ва маиший бинолар, корхоналар жафокаш ота-боболаримизнинг жасорати нишонасидир.

Н.ҚОСИМОВА, «Ишонч» мухбири.

ОЛИМЛАР ЭҲТИРОМИ

«Буюк Туроннинг буюк фарзанди» мавзусида Самарқанд тиббиёт институтида Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган республика илмий-амалий конференцияси бўлди.

Унда профессор ва ўқитувчилар А.Аслонов, Д.Қулдошев, Г.Ҳайдарова, Б.Турсунов, А.Уролов ҳамда бошқаларнинг соҳибқирон фаолиятига оид илмий маърузалари, жами ўттизта маъруза тингланди. Анжуманда Темур ҳақида янги фикрлар айтилганлиги билан аҳамиятлидир.

Р.ҚУРБОНОВ, «Ишонч» мухбири.

МУНАЖЖИМЛАР ТАЪБИРИ: САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ!

(21-27 май кунлари учун)

21-22 май кунлари ошқозонингиз ҳолатига эътибор беринг (айниқса 22 май куни). Шу кунлари ошқозон, кўкрак қафаси (олд қисми), сут безларида жарроҳлик муолажалари ўтказиш мақсадга мувофиқ эмас. Мазкур муддатда ўткир таъсир этувчи кимёвий дорилар, гиёҳванд моддалар ва спиртли ичимликлар саломатлик учун айниқса зарарлидир. Шу моддалардан, таомлардан заҳарланиш хавфи ортади. Шунингдек, аллергия (овқат ёки дорилар таъсирида) хасталиклари, ҳафақон, асаблар зўриқиши, асоссиз қўрқув ҳолатлари кўпроқ учраши кутилади. Шунинг учун гастрит, ошқозон яраси билан оғриган беморларга парҳезга қатъийроқ риоя этиш, аллергияга оид бирон аломат сезилиши билан шифокорга мурожаат қилишни тавсия этамиз.

Ҳиссиётларга тез берилувчан, иродаси бўш кишиларга асаб тизимларини тинчлантирувчи дориларни олдинроқ истеъмол қилиши - райҳон чой, ялпиз барглари, бошқа доривор ўсимликлар дамламасини ичиш, тинчлантирувчи мусиқа тинглашни маслаҳат берамиз. Энг муҳими - яқинларингизнинг кайфиятини кўтаришга ҳаракат қилинг - шунда Сиздаги ички диққинафаслик ўз-ўзидан ўтиб кетади. Асаб нотинчлигидан қутилишнинг энг маъқул омили - ўзингиз ёки дўстларингиз кўмагида бунинг сабабини аниқлашдан иборат. Тиббий астрология нуқтаи назаридан ҳар қандай асаб бузилиши (кайфиятнинг тушиб кетиши, бирон ишга қўл бормаслиги)нинг асосида одамнинг худбинлиги ётади.

23-25 май кунлари юрак, юрак-қон томир тизими, кўкрак қафаси (орқадан), умуртқалар ҳасталикларига кўпроқ мойил бўлади. Шу аъзоларнинг ва тана қисмларининг ҳаммасида бирон-бир жиддий ташҳис муолажалари, даволаш тадбирлари, шунингдек жарроҳлик ишлари бажарилиши мутлақо номатлубдир. Айниқса, 25-майда бунга эҳтиёт бўлиш керак.

Агар режалаштирилган тадбирни кечиктиришнинг иложи бўлмаса, у ҳолда 25 май кунларига жарроҳлик муолажасига, жиддий тадқиқотларга тайёрланаётган оғир юрак-қон томир хасталигига дучор бўлган беморлар келажак учун яхши ниятлар қилиш -касалхонадан чиққач, бошқаларнинг кўнглини оладиган ишлар қилиш, кимнингдир ҳаётини албатта моддий нарса билан эмас, ўз ҳамдардлигингиз, ҳиссиётларингиз, қалб ҳароратингиз билан безашга сўз беришингиз керак бўлади. Сиз шулар ҳақида ўйлар экансиз, бу ўйларингиз саломатлигингизга ижобий таъсир этади. Чунки, ноанъанавий тиббиёт таъбирига кўра, юрак хасталиклари ўзаро бир-биридан узоқлашиш ҳамда лоқайдлик оқибатида юзага келади. 25 майда хонада шам ёқишни, исириқ тутатишни, хоналарни шамоллатиб, дўстлар, яқинларингиз ва танишлар учун яхши нарсалар ҳақида ўйлашни маслаҳат берамиз. Зеро, шу куни эски гиналар ёдга тушиши, асаблар таранглашуви содир бўлиши мумкин. Мазкур кунлар болдирларда жарроҳлик ишларини амалга ошириш мумкин.

26-27 май кунлари ичаклар (тўғри ичакдан ташқари), қориннинг қуйи қисми хасталикларга кўпроқ берилувчан бўлади. Бинобарин, шу кунлари ичакларда жарроҳлик ёки жиддий ташхис муолажалари тавсия этилмайди. Эндокрин аъзолари ва тизимларини (ошқозон ости ва қалқонсимон безларни), даволаш учун эса бу кунлар жуда самарали ҳисобланади.

Эгизаклар буржида туғилганларнинг ҳаммасини таваллуд кунлари билан табриклаймиз (21 май-21 июнь). Ушбу бурж остида туғилганлар киришимлиликлари, серҳаракатликлари, хушмуомалаликлари ва дўстона муносабатлари билан ажралиб турадилар. Бироқ, ботинда бу одамлар тез ҳафа бўлиб қоладиган, нозиктаъб кишилардир. Уларга кўпроқ келажакка ишонч билан қарашни, ахборотни диққат билан ўрганишни, ўрганилаётган муаммонинг маълум қисмларини эмас, балки унинг кўлами, умуман истиқболини кўра билишга ўрганишини тавсия этамиз.

«ҲАВАС» ВА «ИБРАТ»

Пойтахтимизда ўтказилган республика «Ҳавас» теннис мусобақасининг нафаси вилоятларга ёйилмоқда.

Андижон вилоят ҳокимининг қарори билан «Ибрат» теннис мусобақаси ўтказиладиган бўлди. Мусобақани ўтказишдан мақсад, вилоятда теннисниң оммавийлигини таъминлаш, катта теннисни ривожлантиришга йўл очиш ва соғлом авлодни тарбиялашдан иборат. Мусобақа икки босқичда уюштирилади. Дастлаб май-июнь ойларида шаҳар ва туманларда ўзига хос саралаш баҳслари бўлади. Иккинчи босқич эса Андижон теннис кошонасида давом этади. Ҳал қилувчи учрашувларни июль ойининг сўнгги ўн кунлигида ўтказиш мўлжалланмоқда. Мусобақада асосан вилоят ҳокимлари, уларнинг ўринбосарлари, ташкилот ва корхоналарнинг раҳбарлари иштирок этадилар. Иштирокчиларга соврин ва эсдалик совғалари тайёрланмоқда.

ЎРИНЛАРДА ЎЗГАРИШ

Мамлакат футбол чемпионатининг бешинчи тур ўйинлари якунланди.

Сўнгги икки учрашув «Пахтакор»-»Машъал» ҳамда «Косонсой»-МҲСК жамоалари ўртасида ўтказилди. Пахтакорчилар дарвозага битта тўп киритиш билан учинчи ғалабани қўлга киритишди. Армиячилар эса сафарда ўйинашларига қарамай, 2:1 ҳисобида устун келишди. Бу учрашувлардан кейин ҳозирча мағлубиятсиз ўйнаётган навбаҳорчилар 13 очко билан олдинда боришмоқда. «Нефтчи» 12 очко билан иккинчи бўлиб турибди. МҲСК очколарини 10 тага етказиб, учинчи ўринга кўтарилди. «Нурафшон», «Пахтакор»,«Дўстлик»,«Суғдиёна» ва «Наврўз» жамоаларида тўққизтадан очко бор. Эртага 6-тур ўйинлари бўлади. Марказий учрашувлардан бири «Нурафшон» ва «Навбаҳор» жамоалари ўртасида бўлиши кутилмоқда.

Мирзо АНВАР.

Автомобиллар оламида

XXI АСР АВТОМОБИЛЛАРИ ЙЎЛГА ЧИҚДИ

Американинг «Freightliner» компанияси шатакчи машиналарни ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган. Табиийки, бизнинг бугунги суҳбатимиз Чикаго шаҳрида жойлашган машҳур фирма тайёрлаб чиқараётган юк машиналари тўғрисида боради.

«Freightliner» компанияси вақтдан ўзган ҳолда ишламоқда. Ҳозир 1996 йилда яшаб турибмиз, компания эса янги аср бошланишини нишонлаяпти. «Century Class» («Юз йиллик класс») — фирма томонидан тайёрланган ва яқинда фойдаланила бошлаган янги автомашина модели шундай деб аталади. Янги машиналар асосан икки хил кўринишда тайёрланмоқда: улардан бири — «узун бурунли» С 120 модели ва иккинчиси — капоти қисқа С 112 моделидир.

Шуниси диққатта сазоворки, янги модел бундан аввалги моделдан 11000 та янги таркибий қисмлари билан фарқ қилади! Фирма «алюминий сиёсати»га амал қилади. 6х4 шатак машинаси 15 тонна юк ташишга мўлжалланган бўлиб, жуфтланган ҳолатда атиги 6200 кг вазнга эга. У АҚШда қабул қилинган автопоезд массасига монанд ҳолда, 36,4 тонна юкни шатак билан жуфтликда таший олади. Бу шатак машина учун ва бунинг устига капотли машина учун қойилмақом кўрсаткичдир. Масалан, аввалги «Freightliner FLD» модели 8000 кг вазнга эга бўлса, капотли «Scania T» модели 7400 кг вазнга эга.

Янги автомашина тузилишидаги енгил материаллар сони беҳисоб. Чунончи, машина кабинасидаги пўлат қисмлар вазни атиги 11,5 килограммдан иборат. Алюминийдан ишланган радиатор аввалги модел радиаторидан 10 кг енгилдир. Машина бампери илгаригидек пўлатдан эмас, балки композитдан тайёрланган. Янги ажойиб «Defroit Diesel» моторининг оғирлиги бир тоннадан камроқ. Демак, конструкторлар жуда яхши нисбатга эришганлар: бир от кучига 2,5 кг оғирлик тўғри келади.

Машина массасининг камайтирилганлиги ёқилғини тежаш имконини беради — бу эса жуда муҳимдир. Янги «Centrury Class» аэродинамика ҳисобигагина ўзидан аввалги моделига нисбатан ёқилғини 5-7 фоиз кам сарфлайди.

ДДС S55 да бўлгани каби Дейтройтда тайёрланган моторлар ҳам («Centruru Class»га ҳам шу мотор ўрнатилади) ажойиб хусусиятга эга: улар иккитадан эгри қувват ва лаҳзага, яъни бир дақиқада муайян миқдорда айланиш қуватига эгадир. Содда қилиб айтганда, агар круиз-назорат тизими ўчириб қўйилса, 365 кучли дизел белгиланган 365 от кучи қувватига тенг тезлик билан юради. Бордию «автопилот»га қўйилса, 400 от кучига тенг бўлган, энг кўп даражадаги қувватга эришилади. Бу ҳолатда мотор составни тепага тортиб чиқариш имконини беради. Круиз-назорат тизими учириб қўйилганида пасайтирилган иш режимига ўтилади, бундай пайтларда ҳайдовчи педаллардан оёқларини олиб, папирос чекиб, бемалол ўтириши мумкин.

Янги шатак машинанинг тормоз тизими ҳам ғаройибдир. Машина ихтирочиларининг фикрича, у хавфсиз ҳолатдадир. Тормоз тизими АБС ва ПБС билан жиҳозланган. Шу йил охирига қадар«Freightliner» машинага одатдаги пневматик тормоз тизимини эмас, балки«Rockwell WABCO» электрон-пневматик тормоз тизимини ўрнатади. Унда қуйидаги усулдан фойдаланилади: тормоз педалини босиш сирғалувчи контакт потенциометрига ўтади, потенциометр сигнали электрон «мия» га узатилади, электрон «мия» эса тормоз камералари ёнида жойлашган махсус қопқоқларни очади, шундан сўнг ресиверлардан энг қисқа йўл орқали ғилдиракларга ҳаво оқими ўтади. Машинада тормоз бериш вақти икки баробар қисқаради, барча тормозлар айни бир пайтда ишга тушади; трейлерга қанча ҳажмда юк ортилганидан қатъий назар, педалларга тушадиган оғирлик улчами бир хил бўлади.

Умуман, очиғини айтганда, янги трейлер — бу келажак автомобилидир. Ундаги хавфсизлик тезими жаҳонда мисли кўрилмаган даражададир. Бу тизим SPACE деб аталади. Трейлер бошқа машиналар билан тўқнашганида ёки ағдарилганида ҳар иккала ўриндиққа туташтирилган пневмооскичлар дарҳол ҳаво билан тўлиб, шишади ва улар энг паст жойларни банд қилади. Бу эса бош билан кабина шипига урилиш даражасини пасайтиради. Айни пайтда хавфсизлик тасмалари ишга киришади ва улар шишириладиган ёстиқни ирғитиб чиқаради, бу ёстиқ рул дастаси ёнига яширинган бўлади. Бунинг устига, машинанинг узун капотини ҳам эътиборга олсак у ҳолда машинанинг бирмунча хавфсиз эканлигига ишонч ҳосил қиламиз. Уз-ўзидан равшанки, трейлер ҳайдовчиси бошқа машиналарнинг ҳайдовчиларига нисбатан яхшироқ муҳофаза қилинган.

Янги трейлер ажойиб кабинага ва ухлаш хонасига эга. Кабина орқада томондан 25 см кенгайтирилган, ўриндиқ эса кабина деворларидан 8 см нарига суриб жойлаштирилган. Ҳайдовчи қишда иссиқ, ёзда эса салқин шароитда ишлайди. Ётиш хонасида ҳамма қулайликлар мавжуд: кенг диван, музлатгич, телевизор, махсус ўчоқ, девор гардероби, китоб жавони, ҳатто компьютер бор.

Рул дастаси одатдагидай, «Mersedes» оғир юк машиналариникига ўхшаш. Ҳайдовчи рўпарасидаги панелда ҳам янгиликларни кўрамиз: у ерда ахборот-диагностика тизими жойлаштирилган. Ҳайдовчи ўзи хоҳлаган маълумотларни дисплейга чақириши мумкин. Масалан, айтайлик, бакда қанча ёқилғи қолгани, совутиш суюқлигининг ҳароратига доир маълумотларни — жами 50 га яқин турли хил кўрсаткичларни билиши ва назорат қилиб туриши мумкин. Бордию дисплей ишдан чиққан бўлса, шу заҳоти огоҳлантириш ёзуви пайдо бўлади. Шатак машина 10 босқичли Rockwell узатиш қутичаси билан жиҳозланган.

Яна бир гап. «Centrury Class» жуда қисқа мудатда — 42 ой ичида тайёрланди. Ҳозир компания (унда 10700 ходим ишлайди) жаҳоннинг 20 та мамлакатига ўз маҳсулотларини жўнатмоқда. АҚШнинг ўзи эса магистрал автошатак машиналарини сотишда дунёда биринчи ўринни мустаҳкам эгаллаб турибди. Унинг жаҳон бозорида ана шу машиналарни сотишдаги ҳиссаси 26 фоизни ташкил қилади.

Эҳтимол шундай замонлар келар ва бизнинг мамлакатимиз йўлларида ҳам ана шундай ажойиб келажак машиналари пайдо бўлар!

Ф. МАДИНИ.

Суратларда: «Freightliner» магистрал шатак машиналарининг икки авлоди — чапда» «Centrury Class», ўнгда унинг ўтмишдоши FLD.

А. РИСҚИЕВ фоторепродукцияси. (ЎзА)

Мамлакатлар, одамлар, одатлар

УЛКАН ТОШБАҚАЛАР

Ҳинд уммонининг жануби-ғарбий қисмидаги Сейшал оролларида ер куррасидаги энг улкан тошбақалар яшайди. Бу улкан тошбақаларнинг вазни 400 килограмм ва ундан ҳам оғир тош босиши мумкин. Сейшал ороллари тўғроси (герби)да улкан тошбақа ўз тасвирини топган.

Сейшал оролларидаги улкан тошбақалар жуда ҳам камайиб кетган. Ҳозир улкан тошбақаларнинг бошқа авлодлари асосан Галапогос оролларида яшайди. Бу ороллар 1535 йилда кашф этилган.

Тинч уммонининг шарқий қисмида, Жанубий Америка яқинида, Экватор чизиғи кесиб ўтган Галапагос оролларида улкан тошбақалар ҳамон кўп учрайди. Шу боисдан оролга «Галапагос» (испанча «Улкан тошбақа») деб ном берилган.

Дастлабки пайтларда Галапагос оролларида инсон яшамаган, бинобарин ҳайвонот дунёси азият чекмаган. Кейинчалик оролларга денгиз сайёҳлари кела бошлаганлар. Инсон ороллар ҳайвонотини гарот қила бошлагач, оролларнинг ўзига хос табиат ва ҳайвонот дунёси 1957 йилдан бошлаб муҳофаза остига олинди.

Галапагос тошбақалари шунчалик каттаки, косасининг устига кўрпача ёзиб, чордона қуриб бемалол ўтириш мумкин.

Тошбақаларнинг гўшти истеъмол қилинади ва ёғи жуда қадрланади. Мазкур тошбақалар бир неча ойлаб емай-ичмай яшайверади. Тошбақа ишқибозларининг таърифлашича, улар бамисоли «тирик консерва» лардир. Уларни кемаларга ортиб кетишаверганликларининг боиси ҳам шу. Кейинги 300 йил мобайнида 10 миллиондан кўпроқ тошбақа истеъмол қилиб юборилди. Шунинг учун тошбақалар қатъий муҳофаза остига олинган.

Тинч уммонининг жануби-ғарбий қисмида жойлашган Тонго ороллари давлатининг почта маркаларида Галопагос оролларида яшайдиган улкан тошбақа ўз ифодасини топган. Бунинг ўзига хос тарихи бор.

Машҳур инглиз сайёҳ Жемс Кук 1770 йилларда ўз сафарларидан бирида, кемага сув олиш мақсадида Галопагос оролларидан бирида тўхтайди. Шунда улкан тошбақалардан 2-3 тасини тутиб, кемага олишади.

Жемс Кук кемаси Янги Зеландия томон сузиб, Тонго оролларига етиб келади. Маҳаллий халқ эса Кук ва унинг ҳамроҳларини самимий кутиб олади. Бундан кўнгли тўлган Жемс Кук миннатдорчилик тариқасида Тонго юртбошисига баҳайбат тошбақадан бирини ҳадя этади. Бу ажойиб тошбақа раҳбарга жуда маъқул тушади.

Эътиборга сазовор бу улкан тошбақа Тонго оролида 200 йилдан зиёд умр куради. Кейинчалик почта маркасида ўз ўрнини топади.

Миртортуқ МИРАБДУЛЛОХ ўғли

Реклама ва эълонлар

ТАШКИЛОТ

ҚУЙИДАГИЛАРНИ СОТАДИ:

Тошкент шаҳрида 2 гектарлик уралган ҳудудидаги умумий майдони 10.000 кв. метр бўлган бино иншоотни,
Йилига 25.000 тонна пахтани қайта ишлаш қувватига эга бўлган заводни,
900 кв. метр ҳажмдаги қурилиши тугалланмаган супермаркетни,
Бўёқ ва нитин ишлаб чиқарилишини,
Қора рангли пойафзал мойи (Россия маҳсулоти)ни,
3,3 ва 4,5 килограмм кир ювиш машиналарини,
4-80 червякли редукторни,
5,5 квтли электр двигателли К 45/30 насосларини.

ТАШКИЛОТ

Тошкент шаҳридаги бино ва иншоотларни, хонадон ва хусусий уйларни сотиб олади.

Мурожаат учун телефонлар: 50-16-56, 50-19-97, 50-31-71, 50-47-76, 53-07-84, 54-16-56. Факс: (3712) 50-47-82.

ТАШКИЛОТ СОЗЛАБ БЕРАДИ

Ҳар қандай қувватли ҳамда турли ишларни бажарадиган электр двигателлар (носинхронли, синхронли, коллекторли, ўзгармас ток генераторлари, стартерлар)ни шунингдек, маиший техникада фойдаланиладиган электродвигателларни созлайди.

Кафолат муддати 6 ой.

ТАШКИЛОТ СОТИБ ОЛАДИ

Эмалланган симларни, автошиналарни, сингдириладиган лок (лак)ларни, ГАЗ-24-10 автомашинасининг коробкали двигателини, турли рангдаги бўёқларни, балгаркаларни, 160,110,100,90,75 ҳамда 2,2; 5,5; 7,5; 15; 18 номерли двигателларни, КВТларни, подшипникларни, карбидни харид қилади.

ТАШКИЛОТ СОТАДИ

646-эритгични, кир ювадиган порошокни, турли модификациядаги ва қувватли электр двигателларни, 300 ли трубаларни, ЛБ-40, ДРЛ-250, ДРЛ -400 лампаларни, 500 втли лампаларни, турли хил кафелларни, рубероид (маҳсус картон)ларни, битум ва ОХП-10 ут ўчиргичларни, офис ва юмшоқ мебелларни, ётоқхона гарнитурлари ва стенкаларни, 1,5; 2,3 ммли паронитларни, монтажли сантехникани, соябонларни, ККП-1 кабелли аравачаларни, ёғочни ишлаш дастгоҳларини, ШБ-5 ўтга чидамли ғиштларни, ХМ плиткаларини, электрорубильникларни, монтаж (йиғиш) белбоғларини, 40-50 ммли учбурчакларни, диаметри 12-18 ммли арматураларни сотади.

Ҳақ тўлаш усули турлича. *Тўловга вексел ҳам қабул қилинади.* Мурожаат учун телефон: Чирчиқ шаҳри (37171) 5-36-84, 5-33-37

ИШОНЧ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56-52-89
Масъул котиб — 56-52-78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва мухбирлар билан ишлаш — 56-82-79. Социал адолат, иқтисодий ҳаёт, маданият, маънавият ва хатлар —56-87-78, 56-87-63. Ишлаб чиқариш ва хўжалик — 56-85-43

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5-23-10. Бухорода — 3-50-10. Гулистонда — 2-24-98. Жиззахда —3-82-18. Навоийда —3-41-99. Наманганда — 6-22-10. Нукусда — 2-44-46. Самарқандда — 35-64-24. Термизда — 2-70-07. Тошкентда — 56-82-79. Фарғонада — 24-58-43. Урганчда — 6-03-40. Қаршида — 5-33-71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди. Мақолалардаги ҳамда реклама ва эълонлардаги фикр- мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.

- **Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.**
- **Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.**
- **Сотувда эркин нархда.**

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24-уй.

- Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.

- IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди Офсет усулида босилди. Формати А-2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Тиражи — 27.999. Буюртма Г- 0268. Босишга топшириш вақти — 19.00. Топширилди 21.00. Масъул навбатчи: Шомаҳмуд ШОБИЛОЛОВ.

1 2 3 4 5 6